

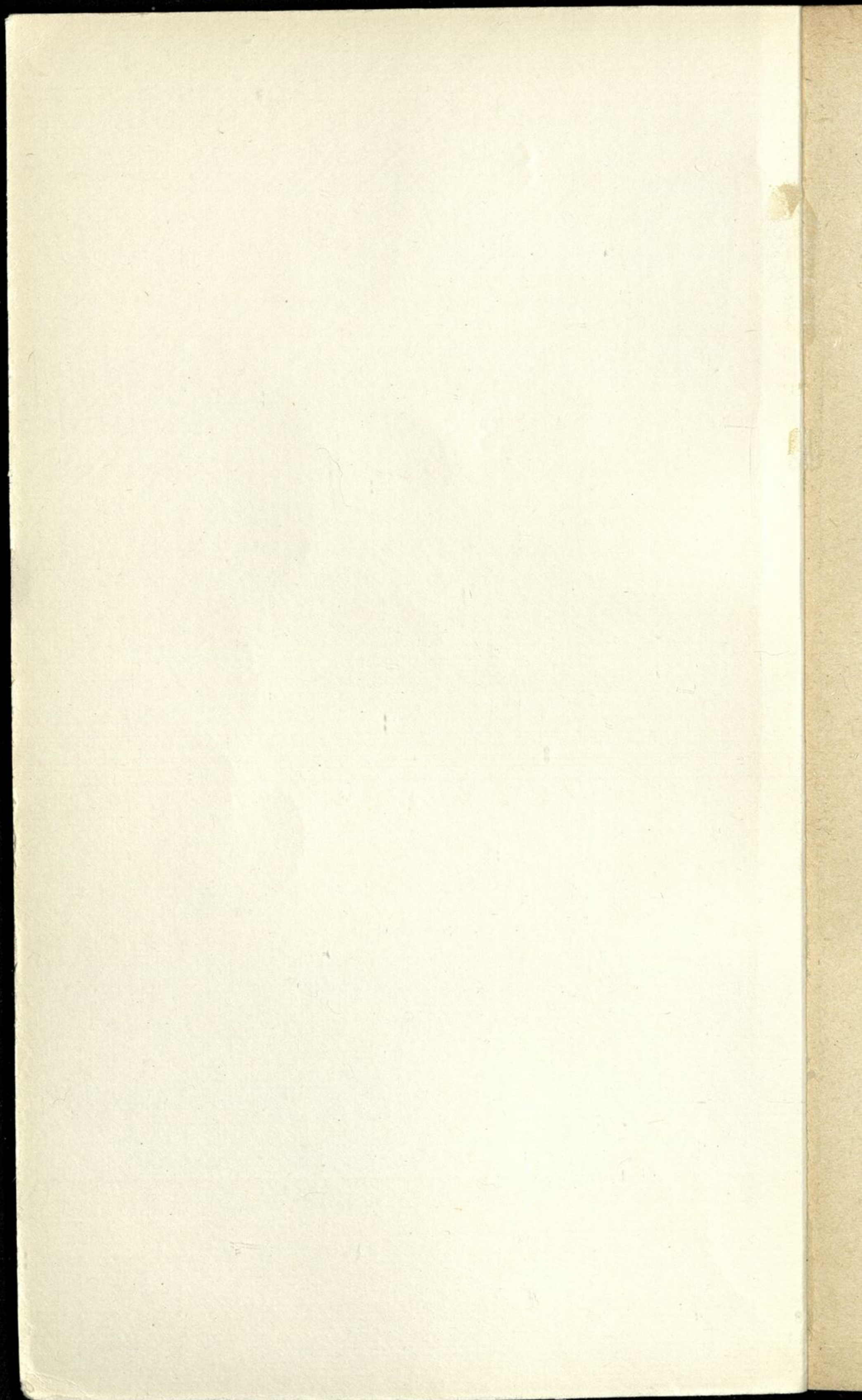
Narodna in univerzitetna knjižnica
v Ljubljani

162883

8.

OSNOVNE SMERNICE ZA POKLICNO VZGOJO V OSNOVNI ŠOLI

OSNOVNE SMERNICE ZA POKLICNO VZGOJO V OSNOVNI ŠOLI

(Zbral in uredil Zavod za napredek šolstva LRS)

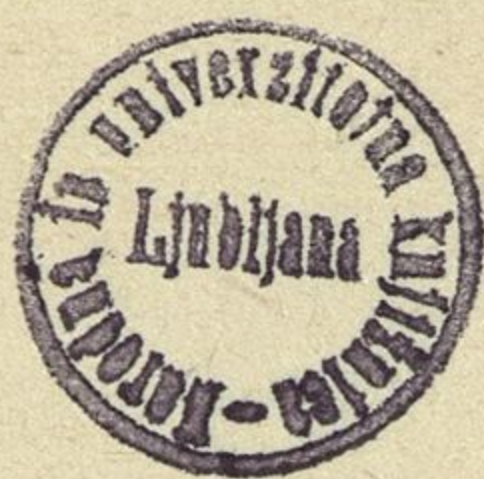
DRŽAVNA ZALOŽBA SLOVENIJE
LJUBLJANA 1963

+ 162 883

Mala pedagoška knjižnica

8

162883

0 516/1963

a

»Otroci so bodoči državljani socialistične družbe. Njihova vrednost v tej družbi bo tolikšna, kolikor bodo lahko sodelovali pri proizvodnem delu in kolikor bodo na delo pripravljeni. Odnos naših otrok do dela ne sme biti odnos do nekega nujnega bremena, ampak odnos do dejavnosti, ki kljub temu, da zahteva napore, včasih celo zelo težke napore, poraja veselje, vzbuja ljubezen do dela in spoznanje o njegovi koristnosti. Ustvarjalno delo je popolnoma nemogoče pri ljudeh, ki se boje naporov in delovnega znoja ter neprestano razmišljajo, kako bi se delu ognili.«

(Makarenko: Predavanja o vzgoji otrok, l. 1940, str. 69)

PREDGOVOR

S hitrim in dinamičnim družbenim in gospodarskim razvojem se postavljajo pred našo družbo številne in zahtevne naloge pri nudenju vsestranske pomoči mladini in odraslim za tako izbiro poklica, ki bo v skladu z interesi in značilnostmi posameznika ter potrebami skupnosti. Razvoj tehnike in uporaba novih tehnoloških procesov postavljata pred človeka nove zahteve glede na njegove telesne in duševne sposobnosti ter njegovo znanje. Količinsko in kakovostno nove potrebe po strokovnjakih raznih poklicev, strok in stopenj strokovnosti, nam skupaj s korenitimi spremembami družbene vloge delavca v proizvodnji in vzporednim preraščanjem neposrednega proizvajalca v upravljalca, naglašajo potrebo po vzgoji novih kadrov s čim širšo splošno-družbeno in strokovno usposobljenostjo.

Tako ni težko spoznati ne samo ekonomske, temveč tudi družbene upravičenosti in nujnosti sistematičnega poklicnega usmerjanja, ki je zaradi tega dobilo pri nas plodna tla za svoj razvoj in posebno mesto v reformirani šoli ter v organizaciji službe za zaposlovanje delavcev.

Osnovna šola, kot najširši vzgojni činitelj prebivalstva igra nadvse pomembno in nenadomestljivo vlogo v načrtni pripravi mladine na izbiro poklica in na opravljanje njenih poklicnih in družbenih nalog.

Na šolah je bilo doslej že precej storjenega na tem področju, vendar imajo pedagogi še vedno mnogo težav, kar je dejavnost poklicnega usmerjanja pri nas še relativno mlada.

Namen pričujoče publikacije je pomagati osnovnim šolam pri bolj načrtnem, kontinuiranem in

enotnem delu v poklicnem usmerjanju. Le tako delo na šolah bo omogočilo, da bo poklicno usmerjanje v celoti postalo progresivno, da ne bo samo enkratni akt, temveč načrten proces, v katerem bodo upoštevane vse razvojne možnosti mladega človeka ter izkoriščeni najrazličnejši načini vsestranskega načrtnega vplivanja in oblikovanja njegove osebnosti.

V takem procesu je izbira poklica le končna faza — sinteza dolgega procesa opazovanja, merjenja, izobraževanja in vzgajanja. Naj bo ta knjižnica pobuda vsem pedagoškim praktikom za lastno razmišljanje o reševanju te problematike ter za iskanje novih poti.

Le s stalnim induktivnim proučevanjem bomo odkrili vse možnosti in načine poklicnega usmerjanja v osnovni šoli. S tem bo tudi v polni meri zaživel duh reforme našega šolstva.

Na koncu se zahvaljujemo vsem tistim praktikom, ki so nam njihove izkušnje omogočile objavo tega materiala. Posebno zahvalo dolgujemo Zavodu za zaposlovanje delavcev LRS in slovenski sekciji Jugoslovanskega združenja za poklicno usmerjanje.

VSEBINA

Predgovor	5
Osnovne smernice za poklicno vzgojo v osnovni šoli (Jan Makarovič)	9
I. Mesto poklicne vzgoje v okviru vzgoje kot celote	9
II. Pojem poklicne vzgoje	10
III. Poklicna vzgoja kot družbena dejavnost	13
IV. Pedagoški principi v poklicni vzgoji	15
V. Načini dela v poklicni vzgoji	17
Predlogi za delo v poklicnem usmerjanju na šolah (Jan Makarovič)	19
I. Stopnje poklicnega usmerjanja v šoli	20
II. Poklicna problematika v okviru posameznih predmetov	22
III. Čtivo in film	30
IV. Risbe in prosti spisi	30
V. Krožki za poklicno usmerjanje	33
VI. Povezava z delom Zavoda za zaposlovanje delavcev — s strokovno službo poklicnega usmerjanja	34
VII. Predavanja, anketa o poklicnih interesih, delo s starši	36
VIII. Dnevnik poklicnega usmerjanja in list poklicne odločitve	37
Predlogi za delo v posameznih razredih osnovne šole (Albin Podjavoršek)	43
Program dela poklicnega usmerjanja na osnovni šoli Stane Žagar, Kranj za šolsko leto 1961/62 (Ivan Oman)	56
I. Program dela po razredih	57
II. Ostale dejavnosti	74
III. Ankete	76
IV. Krožek za poklicno usmerjanje	76
Primer predavanja za mladino (Jan Makarovič)	79
Seznam literature	96

Jan Makarovič

OSNOVNE SMERNICE ZA POKLICNO VZGOJO V OSNOVNI ŠOLI

I. MESTO POKLICNE VZGOJE V OKVIRU VZGOJE KOT CELOTE

Splošni smoter vzgoje je, da pripravi človeka za zrelo in ustvarjalno udejstvovanje na tehle treh področjih:

1. v življenju družbe kot celote in posebej v zakonskem in družinskem življenju,
2. v notranji rasti in razvoju njegove osebnosti,
3. pri delu v poklicu.

Ker so vsa ta področja neločljivo povezana med seboj, je tudi vzgoja za vsa ta tri področja ena sama organsko struktuirana celota, ki je lahko na kateremkoli od teh treh področij resnično uspešna le tedaj, kadar zajema vsa tri področja. Podobno — kot je nemogoče, da bi bil človek ustvarjalen samo osebno, ne pa družbeno (ali obratno), je nemogoča tudi resnično produktivna poklicna prilagoditev, ki ne bi temeljila na osebni zrelosti ter družbeni vzgojenosti ter razgledanosti.

V socialistični družbi delo ni pojmovano samo kot kompleks delovnih operacij, temveč kot družbena dejavnost v širokem pomenu besede. Socialne interakcije med ljudmi so največkrat prav delovne interakcije, ki imajo svoj izvor v kooperaciji in delitvi dela. Čim bolj se razvija in razrašča organizacija dela, tem bolj usodno so ljudje povezani med seboj. Ta kompleksnost in medsebojna povezanost zahtevata temeljito in vsestransko vzgojo posamez-

nika pred vstopom na delovno mesto in na delovnem mestu samem. To pa je v interesu gospodarstva in družbe kot celote.

Zato tudi poklicne vzgoje ne moremo in ne smemo pojmovati samo v ozkem smislu pravilne izbire poklica ter virtuoznega obvladanja delovnega procesa, temveč v kontekstu družbene vzgoje kot celote.

Delo napravlja človeka za družbeno bitje ter s tem in ob tem izgraja tudi njegovo osebnost. Ne le da je od uspešnosti in ustvarjalnosti dela odvisna človekova osebna sreča — tudi njegovo duševno zdravje, notranje bogastvo, širina in etičnost njegove osebnosti je odvisna od tega. Po drugi strani pa je človekova osebna zrelost in razgledanost, širina in uravnoteženost njegovih interesov, sposobnosti in znanja bistven faktor tako pri izbiri poklica kot pri poznejšem uspešnem opravljanju poklica.

Poklicna vzgoja je torej bistven in neločljiv del vzgoje kot celote, ki je usodno povezan s celotno vzgojo.

II. POJEM POKLICNE VZGOJE

Pod poklicno vzgojo razumemo vso tisto vzgojno dejavnost, katere končni namen je zadovoljstvo, uspešnost in storilnost posameznika na delovnem mestu. Poklicna vzgoja v tem širokem pomenu besede se prične že v najzgodnejših letih otrokovega življenja. Sprva gre tu za privajanje raznim preprostim dejavnostim, za bežno opazovanje ljudi pri delu, za vzgojo kooperativnega odnosa do tovariša pri igri itd., pozneje pa za vedno širše in globlje oblikovanje interesov in sposobnosti, za osvajanje spretnosti in znanja ter socialističnega odnosa do dela.

Poklicna vzgoja v splošnoizobraževalni šoli se razlikuje od strokovne poklicne vzgoje, katere namen je predvsem neposredna priprava na

poklic (v strokovnih šolah, v izobraževalnih centrih, na delovnem mestu itd.) po tem, da daje otroku široko splošno, zlasti politehnično razgledanost, ki naj mu šele omogoči pravilno poklicno usmeritev. Zaradi razlikovanja pojmov lahko imenujemo poklicno vzgojo pred poklicno odločitvijo »vzgojo za poklic«. Vendar pa je treba upoštevati, da je razlika med eno in drugo fazo poklicne vzgoje vedno le relativna, ker poklicna odločitev ni enkraten akt, temveč je dolgotrajen in postopen proces kristalizacije problemov, zorenja in zlivanja posameznika z njegovo novo poklicno in družbeno vlogo.

Od poklicne vzgoje v predšolski dobi pa se poklicna vzgoja v splošnoizobraževalnih šolah razlikuje predvsem po tem, da je družbeno organizirana in načrtna.

Podobno kot vzgoja v celoti ima tudi poklicna vzgoja dva aspekta: vzgojnega (v širšem pomenu besede) in izobrazbenega.

Z vzgojnega aspekta je naloga poklicne vzgoje razvijanje socialističnega vrednotenja dela in človeka pri delu, usvajanje določenih delovnih navad, razvoj interesov in sposobnosti otroka, življenjsko osveščanje otroka pred izbiro poklica, postopno in spontano osveščanje o njegovih nagnjenjih, sposobnostih in znanju, tako da je sposoben zavestno in smotrno usmerjati svojo dejavnost ter se odločati v skladu s svojimi realnimi možnostmi in potrebami.

Z izobrazbenega vidika pa govorimo o poklicnem prosvetljevanju, kar pomeni širjenje ekonomske in tehnične razgledanosti otroka, teoretično in praktično seznanjanje z raznimi poklici in načini dela v okviru gospodarstva kot celote itd. Posebno tam, kjer poklicno prosvetljevanje vključuje pridobivanje raznih spretnosti in znanj, ga skoraj ne moremo ločiti od poklicne vzgoje v ožjem pomenu besede. Prav vzgoja ob delu samem je izredno važen moment poklicne vzgoje, saj je s stališča marksizma najpomembnejši vzgojni faktor prav delo.

V socialistični vzgoji, ki naj odseva podružbljenje dela v naši skupnosti, mora biti poklicno prosvetljevanje neločljivo zlito z družbeno moralnim, humanistično vzgojnim aspektom poklicne vzgoje. Storili bi grobo napako, če bi po zgledu nekaterih kapitalističnih dežel reducirali poklicno vzgojo na poklicno prosvetljevanje ali celo na golo poklicno informiranje.

Seveda pa se družbena skrb za človeka, ki se pripravlja na izbiro poklica in stopa v poklic, nikakor ne izčrpa v samem vzgojnem delu. Organizirano družbeno pomoč mladini pri pripravi na pravilno poklicno izbiro, pri poklicni izbiri sami ter pri vraščanju v poklic imenujemo v celoti poklicno usmerjanje. Poklicna vzgoja v splošnoizobraževalni šoli se organsko vključuje v poklicno usmerjanje kot njegova prva, bistvena in neobhodna faza; nadaljnji fazi poklicnega usmerjanja pa sta poklicno svetovanje (t. j. pomoč predvsem psihologa in zdravnika pri izbiri poklica, ki pride v poštev tam, kjer gre pri otroku za težje osebne probleme) ter spremljanje mladince pri nadaljnjem šolanju, na učnem ali delovnem mestu s ciljem premostitve težav pri vraščanju v poklic in preverjanje danih nasvetov. Poklicno usmerjanje se ukvarja tudi s problematiko odraslih, vendar to področje za osnovno šolo ni več aktualno. Poklicno usmerjanje kot celota in s tem tudi poklicna vzgoja ima dva aspekta:

1. d i a g n o s t i č n i a s p e k t vključuje spoznavanje kandidatovih sposobnosti in razvojnih možnosti, njegovih osebnih problemov, njegovih fizičnih, psihičnih in psihosocialnih značilnosti ter značilnosti njegovega okolja v konfrontaciji s konkretnimi možnostmi šolanja ali zaposlitve.

2. a k t i v n o p o m o č kandidatu pri razvijanju njegovih sposobnosti, njegove osebne trdnosti, pri njegovih odnosih z okoljem, pri odločanju za poklic itd. v smislu čim svobodnejšega oblikovanja njegove bodočnosti.

Kakor je praksa brez teorije slepa, je tudi po-

klicna vzgoja, ki se ne opira na izčrpno in vsestransko poznavanje otrokove individualne enkratnosti, običajno neplodna, večkrat pa celo škodljiva.

III. POKLICNA VZGOJA KOT DRUŽBENA DEJAVNOST

Zaradi ogromnega pomena, ki ga lahko ima poklicna vzgoja za razvoj gospodarstva in družbe kot celote, za razvoj ustvarjalnosti posameznika, za njegovo osebno srečo ter ne nazadnje za vskladitev osebnih interesov in koristi posameznika z interesi in potrebami družbe — zaradi vsega tega družba kot celota podpira širjenje in poglobljanje poklicne vzgoje.

Naloge v zvezi s poklicno vzgojo zaupa družba predvsem temle faktorjem:

1. Staršem, ki so prvi vzgojitelji, svetovalci in vodniki svojemu otroku na poti v življenje, ki so tesno čustveno povezani z otroki in ki so mnogokrat odločilni faktor pri otrokovi izbiri poklica.

2. Šolam, ki pripravljajo mladega človeka na življenje, ga vzgajajo, izobražujejo in usposabljaajo. Šola postaja v veliki meri prav s poklicno vzgojo močan družben in ekonomski faktor.

3. Družbenopolitičnim, pedagoškim in drugim ustanovam in organizacijam (LMS, šolski odbori, sveti za šolstvo, društva prijateljev mladine itd.), ki jim gre za idejno vzgojo mladine ter za vsestransko pomoč mladini. LMS, razredna skupnost ipd. lahko organizirajo na šoli krožke za poklicno usmerjanje in podobne dejavnosti, ki so v neposredni zvezi s poklicno vzgojo. V tej zvezi nikakor ne gre podcenjevati pomena delovnih akcij.

4. Zavodom za zaposlovanje delavcev, ki pomagajo šolam pri organizaciji in izvajanju poklicne vzgoje, posredujejo šolam informacije o poklicih in o strokovnem izobraževanju, o potrebah in perspektivah gospodarstva ter v skladu s tem dajejo sugestije za poklicno vzgojo na šolah. Na željo šol

organizirajo zavodi strokovna predavanja o raznih strokah, o možnostih vključevanja ter o izbiri poklica, ogleda delovnih mest, delovno prakso učencev v podjetjih itd.

V okviru zavodov je tudi strokovna služba poklicnega svetovanja in spremljanja.

5. Zdravstvenim ustanovam, ki spremljajo zdravstveni razvoj otroka in skrbijo za izbiro poklica primerne kandidatom (»kandidat« je vsakdo, kdor stoji pred izbiro poklica ali strokovnega šolanja) telesnim sposobnostim.

Vsi omenjeni faktorji so lahko uspešni le v tesni medsebojni povezavi in vsestranski pripravljenosti za medsebojno sodelovanje.

Poglejmo, kako naj šola sodeluje z ostalimi faktorji!

Z družbenopolitičnimi organizacijami sodeluje šola predvsem pri organizaciji dela, z dajanjem predlogov, z izvajanjem sprejetih sklepov itd.

S starši sodeluje šola predvsem na roditeljskih sestankih, predavanjih in individualnih posvetih. Pri tem poklicno prosvetljuje starše, se bori z zastarelimi nazori o poklicih, pomaga staršem razumeti probleme njihovih otrok ter sodeluje z njimi pri poklicni vzgoji otroka.

Z Zavodom za zaposlovanje delavcev sodeluje šola predvsem:

- s članstvom v stalnih komisijah za poklicno usmerjanje,

- preko individualnih obiskov in posvetov,

- z udeležbo na delovnih sestankih in seminarjih, kjer se obravnava problematika poklicnega usmerjanja,

- z dajanjem predlogov za delo,

- z dajanjem podatkov o poklicnih željah in drugih individualnih značilnostih učencev ter o značilnostih njihovega okolja — zaradi primerjanja interesov mladine ter potreb gospodarstva ter zaradi dobivanja vseh potrebnih podatkov za poklicno svetovanje.

h IV. PEDAGOŠKI PRINCIPI V POKLICNI VZGOJI

o- Čeprav veljajo za poklicno vzgojo v glavnem
v isti splošni vzgojni in didaktični principi kot za
o- vzgojo v celoti, dobijo na področju poklicne vzgoje
v- nekateri od njih še neki specifičen, svojski pomen
a in smisel.

a) Princip postopnosti

i Poklicna vzgoja mora organsko in kontinuirano
ti rasti iz otrokovih sedanjih potreb, želj in zanimanj,
graditi mora na otrokovem že pridobljenem znanju,
izhajati iz njegovih vsakdanjih izkušenj v njego-
vem neposrednem okolju ter postopoma prodirati v
globino in širino. Nikakor ne sme in ne more biti
vrsta občasnih akcij (predavanj, prireditev, razstav
itd.), temveč mora biti nepretrgan in načrten proces
stalne rasti otrokovega znanja, navad, sposobnosti
in nagnjenj.

b) Princip logične povezanosti

i Vsaka etapa poklicne vzgoje mora organsko iz-
i hajati iz prejšnje etape, tako da je poklicna vzgoja
ena sama organsko in načrtno zgrajena celota. Zato
e tudi zahteva stalno medsebojno povezanost posa-
meznih pedagogov na šoli.

c) Princip vključenosti v učno snov

Poklicna vzgoja ni neka posebna, od vzgoje v
celoti ločena dejavnost, temveč mora organsko rasti
iz učnih predmetov samih, saj ni učnega predmeta,
kjer bi učna snov že sama ne sugerirala povezave s
poklicno vzgojo, kakor tudi ni predmeta, ki bi ga
poklicna vzgoja ne mogla poživeti, ga napraviti bolj
zanimivega, oprijemljivega in življenskega. Že
samo to, da otrok ve, kako in zakaj mu bo v šoli pri-
dobljeno znanje potrebno v poklicu — že samo to
mu bo lahko napravilo učni predmet bolj privlačen.

d) Princip življenjskosti

Nikjer ni pedagogu tako potrebna stalna dinamična in prožna povezanost s konkretnim gospodarskim in družbenim dogajanjem v komuni ter v širšem, republiškem in državnem merilu, kot prav pri poklicni vzgoji. Poklicna vzgoja mora biti aktualna, konkretna, sodobna. Prikazati mora otroku razvojne perspektive njegovega kraja, njegove širše in ožje domovine, ker mu bo le tako odprla tudi njegove lastne, osebne perspektive. Šola v celoti mora pripravljati otroka na poklic, na življenje. Opozarjati ga mora na dejanske možnosti in mu ne sme ustvarjati iluzij ter zmotnih predstav o poklicih.

e) Princip vsestranosti

Da bi otrok lahko postopoma in spontano zanesljivo našel tisto področje, ki mu najbolj ustreza, je potrebno, da se teoretično in praktično seznani z najraznovrstnejšimi področji udejstvovanja, da na vseh teh področjih preizkuša, ocenjuje in razvija svoje sile in sposobnosti.

f) Princip dostopnosti učencu

Razumljivo je, da mora pedagog tudi v poklicni vzgoji prilagajati snov in učne metode razvojni stopnji učenca, dozorelosti njegovih interesov in celotne osebnosti. Tako se v nižjih razredih še spuščamo v igrivo, na videz nenačrtno kramljanje o raznih poklicih, v višjih razredih pa se že resno in stvarno pogovarjamo o izbiri poklica.

g) Princip individualnosti

Pri tem pa pedagog obrača pozornost tudi na vsakega posameznega učenca, ker se zaveda, da mora biti pristop k vsaki osebnosti drugačen, da vsak poklic zahteva čisto določeno osebnost in da se bo vsak od njegovih učencev usmeril v neki čisto »svoj« določen poklic. Nobena pot v poklic ni čisto taka kot druga, vsaka je individualna.

h) Princip zavestne aktivnosti

Ta princip je v vzgoji kot celoti in še posebej v poklicni vzgoji eden najvažnejših. Še tako popolna poklicna vzgoja je brez pomena, če ne prebudi v učencu njegovih lastnih dejavnih sil, dokler ga ne privede do tega, da začne sam razmišljati, iskati in samostojno odločati. Končni namen poklicne vzgoje in poklicnega usmerjanja v celoti ni nič drugega kot to, da ustvarimo mlademu človeku optimalne pogoje za zrelo, samostojno in premišljeno izbiro poklica ter za uspešno in zavestno prilagoditev poklicu ter identifikacijo z njim.

V gornjem seznamu nismo izčrpali vseh principov, ki pridejo v poštev v poklicni vzgoji, temveč smo navedli le nekaj najbolj znanih in splošnih, za katere mislimo, da zaslužijo tu poseben poudarek. Lahko pa bi seveda navedli še druge, na primer princip nazornosti, ki mu zadostimo s predvajanjem filmov in diafilmov, z ogledi delovnih mest, raznimi avdiovizualnimi pripomočki itd.

V. NAČINI DELA V POKLICNI VZGOJI

Načini dela v poklicni vzgoji so tako razvejani in raznovrstni, kot je razvejana in raznovrstna poklicna vzgoja sama. Njihova uporaba pa je seveda odvisna od konkretne situacije in od konkretnih možnosti, pa tudi od osebne iznajdljivosti pedagoga. Bilo bi nemogoče naštetih prav vse možne načine dela, saj bo pedagog v svoji praksi gotovo odkril še vrsto drugih oblik in pristopov. Kljub temu navedemo nekaj možnih načinov poklicne vzgoje na šoli.

1. Spoznavanje raznih delovnih področij z ustreznim udejstvovanjem v raznih tehničnih krožkih, tečajih, organizacijah, podjetjih, brigadah itd.

2. Individualni razgovori z učenci so izredno važna in bistvena oblika dela, ki pa razumljivo jemlje mnogo časa. Vsekakor pa bodo taki razgovori uspešnejši in manj zamudni, če bo pedagog znal učenca predhodno dobro opazovati.

3. Zapiski o opažanjih učenca. Priporočljivo je, da ima pedagog poseben zvezek, kamor si sproti vpisuje opažanja o posameznih učencih. Taki zapiski mu seveda niso koristni samo pri poklicni vzgoji, temveč pri vzgoji kot celoti, pri njegovem razumevanju učenca in vplivanju nanj. (Seveda tudi drugi načini poklicne vzgoje prispevajo k vzgoji kot celoti.)

4. Skupni razgovori v razredu so zelo dobra metoda za neposredno ugotavljanje problemov in potreb, za poklicno prosvetljevanje, sestavljanje načrtov za delo itd. Take razgovore lahko seveda vodi tudi referent za poklicno usmerjanje, psiholog, zdravnik, socialni delavec idr.

5. Ankete o poklicnih željah in o težavah pri izbiri poklica so pripomoček za provizoren sistematičen pregled problematike.

6. Krožki za poklicno usmerjanje so odličen način aktivizacije učencev.

7. Svobodne aktivnosti in krožki na najrazličnejših področjih so izvrsten način predvsem za prebujanje poklicnih interesov.

8. Ekskurzije na delovna mesta, v tovarne, obrate in delovišča so najneposrednejši način spoznavanja poklicnega dela.

9. Predavanja:

- a) o izbiri poklica,
- b) o možnostih zaposlitve,
- c) o raznih strokah.

Predavanja pod a) ima lahko pedagog sam ali pa zaprosi za pomoč psihologa in zdravnika, za predavanja pod b) in c) pa je priporočljivo, da jih ima strokovnjak iz gospodarstva, predstavnik strokovnega šolstva, referent za poklicno usmerjanje itd.

10. Razgovori s strokovnjaki, mojstri in vajenci raznih strok, dijaki ali študenti.

11. Filmi o proizvodnih procesih, poljudnoznanstveni filmi ter drugi filmi, v katerih nastopajo predstavniki raznih poklicev.

12. Knjige, revije in časniki vsebujejo mnogo gradiva v zvezi s poklicno problematiko. Skupini učencev lahko naročimo, da zbirajo to gradivo.

13. Spisi s tematiko poklicnega usmerjanja.

14. Risbe ali fotografije s poklicno tematiko, ki jih lahko zbirajo v albumih ali vitrinah.

15. Dnevnik izbire poklica, v katerega vpisuje dijak sedmega in osmega razreda svoja vsakodnevna razmišljanja in spoznanja ob izbiri poklica.

16. Razstave gradiva o poklicih, tehničnih izdelkov, spisov in risb; te se lahko ob ugodnih pogojih razvijejo v stalne zbirke.

17. Nastopi in prireditve.

Jan Makarovič

**PREDLOGI ZA DELO V POKLICNEM
USMERJANJU NA ŠOLAH**

- I. STOPNJE POKLICNEGA USMERJANJA V ŠOLI
- II. POKLICNA PROBLEMATIKA V OKVIRU POSAMEZNIH PREDMETOV
- III. ČTIVO IN FILM
- IV. RISBE IN PROSTI SPISI
- V. KROŽKI ZA POKLICNO USMERJANJE
- VI. POVEZAVA Z DELOM ZAVODA ZA ZAPOSLOVANJE DELAVCEV — S STROKOVNO SLUŽBO POKLICNEGA USMERJANJA
- VII. PREDAVANJA, ANKETA O POKLICNIH INTERESI, DELO S STARŠI
- VIII. DNEVNIK POKLICNEGA USMERJANJA IN LIST POKLICNE ODLOČITVE

I. STOPNJE POKLICNEGA USMERJANJA V ŠOLI

Poklicno usmerjanje v osnovni šoli bi lahko razdelili v štiri stopnje:

1. V nižjih razredih osnovne šole poklicna izbira za otroka še ni aktualna, pa tudi njegova osebnost, njegova inteligentnost ter znanje še niso dovolj veliko, da bi lahko že neposredno mislili na njo. V tej starosti ima otrok večkrat nerealne poklicne želje: postati kapitan, pilot itd. Kljub nerealnosti pa bi storili hudo napako, ko bi jih bagatelizirali, saj se lahko pot za kasnejšo zrelo poklicno odločitev začne prav tu. Vsekakor je treba otrokov interes odkrivati in spodbujati njegovo lastno odkrivanje v tej smeri, saj mu bo tako pridobljeno znanje pozneje koristilo, pa čeprav bi se morda odločil za soroden poklic.

Sicer pa je sprva še prezgodaj, da bi začeli s sistematičnim poukom o poklicih. Važnejša je poklicna vzgoja v širokem pomenu besede:

a) Vzgoja pravilnega vrednotenja ročnega dela (nasproti umskemu).

b) Razlikovanje bistvenih motivov pri izbiri poklica (zanimanje, sposobnosti) od manj važnih (zaslužek, priložnost, mnenje drugih).

c) Vrednotenje dela ljudi zaradi njegove težavnosti, odgovornosti in samoodpovednosti, ki jo zahteva.

d) Poudarek na neobhodnosti na videz še tako neznatnega poklica: kaj bi na primer bilo, ko ne bi imeli snažilcev cest, skromnega uradnika na železniški postaji, dimnikarja?

e) Poudariti je treba, da je navadno važno to, kako opravljamo neki poklic, ne pa, kateri poklic opravljamo. Katerokoli delovno mesto je vredno človeka, če opravljamo svoj poklic vestno in če imamo nagnjenje ter sposobnosti zanj.

f) Poudarjamo, da ni stroge meje med »moškimi« in »ženskimi« poklici ter da lahko ženska opravlja neki poklic prav tako dobro ali pa še bolj kot moški (seveda pa to ne velja za vse poklice).

DLI Ta splošna poklicna vzgoja, ki naj bo temelj
poznejšemu poklicnemu pouku, pa seveda ne bo
abstraktna. Ilustrirali jo bomo s primeri iz poklicev,
ki jih otrok pozna najboljše: zdravnik, učitelj, dim-
nikar, miličnik, šofer. Pogovorimo se z otrokom o
tem, kako gleda na poklic svojih staršev; ustavimo
se ob morebitni poklicni odločitvi starejšega brata
ali sestre.

2. Ko si je otrok pridobil dovolj priložnostnega,
fragmentarnega znanja o poklicih, začnimo s si-
stematiziranjem izpopolnjevanjem njego-
vega znanja. V tej stopnji gledamo predvsem na ši-
rino informacij. Prezadevamo si, da mu prikažemo
prav vse poklicne možnosti, ki stoje pred mladim
človekom ter ga vzpodbudimo, da razmišlja o vsaki
izmed njih. Prirejamo ekskurzije v tovarne ter
obiske razstav, ki naj se jih udeležijo vsi otroci.

Poseben poudarek dajemo pri tem tistim pokli-
cem, ki so važni z vidika družbeno-ekonomskih po-
treb ter lokalnih prilik, vendar pa pri tem stalno
spremljamo razvoj otrokovih interesov in sposob-
nosti, predvsem na osnovi sistematičnih opazovanj,
razgovorov z njim ter njegovega uspeha v določenih
predmetih, krožkih itd.

3. Poznavanje sveta poklicev, ki si ga je otrok
pridobil na prejšnji stopnji, mu bo omogočilo za-
časno oceno skupine poklicev, ki bi njemu osebno
najbolj ustrezale. Tu preidemo s področja splošne
poklicne vzgoje na problem poklicne izbire. Vendar
pa je ta izbira za sedaj še začasna in splošna: ne gre
še za to, kateri poklic bi otroku najboljše ustrezal,
temveč za to, k a t e r o p o d r o č j e (delo z ljudmi,
socialna dejavnost, ročno ali umsko delo, delo v in-
dustriji, v pisarni, umetnost...).

Ta faza je izredno važna, saj je mnogo bolj tve-
gano izbrati si napačno stroko kot pa napačen po-
klic v stroki, ki nam sicer ustreza. Zato je treba po-
staviti to vprašanje dovolj zgodaj: v petem, šestem
ali sedmem razredu naj bi si bili otroci v glavnem
že na jasnem glede področja, na katerem si mislijo
izbrati poklic.

Čeprav s splošno poklicno vzgojo še nadaljujemo, organiziramo zdaj ekskurzije v določeno tovarno, določena delovna mesta in prirejanje predavanja o določenih skupinah poklicev samo za tiste učence, ki jih zanima področje, ki ga obravnavamo. Tu je potrebna že večja globina in eksaktnost, zato mora pedagog iskati pomoč strokovnjaka v stroki. Zoženje obsega poklicne vzgoje bo omogočilo njeno poglobitev.

4. Zaključna perioda poklicne vzgoje, s katero imamo opravka v zadnjem razredu osnovne šole, je predvsem perioda vedno večje specializacije in konkretizacije interesov za določen poklic ter utrditve poklicne odločitve. Učenci se zdaj podrobno ukvarjajo z izbranim poklicem, z njegovimi zgodovino, z njegovim pomenom v gospodarstvu itd.

Če čutijo potrebo po tem, iščejo pomoč v Zavodu za zaposlovanje delavcev. Obenem pa si še utrjujejo in izpopolnjujejo splošno znanje o poklicih, razmišljajo o svojih sposobnostih in nagnjenjih, o dobrih in slabih straneh raznih poklicev, tako da bi bila njihova končna odločitev čimbolj zrela in pretehtana.

Te stopnje poklicnega usmerjanja so le splošne in začasne, naj bi ne bile norma, temveč le splošna orientacija, ki je ne smemo brez ustreznih sprememb uporabiti na individualnem primeru.

II. POKLICNA PROBLEMATIKA V OKVIRU POSAMEZNIH PREDMETOV

Poklicno usmerjanje ne stoji izven šolskega dela, temveč je njegov organski del in se mora kot tak vključevati v prav vse predmete. Nekaj zgledov za to vključevanje:

1. Pri slovenščini govorimo o pisateljskem in novinarskem poklicu, o življenju slavnih pisateljev, od katerih so bili mnogi nesrečni, ker si niso mogli izbrati ustreznega poklica itd. Pišemo šolske in domače naloge s poklicno tematiko. Opozarjamo na čtivo s tako in sorodno tematiko. Govorimo o po-

menu knjige v razvoju poklicnih interesov ter v strokovnem izpopolnjevanju.

Govorimo tudi o poklicu pisatelja, novinarja, prevajalca.

Pri pouku materinega jezika lahko za poklicno usmerjanje izkoristimo tudi mnoge izvenrazredne oblike dela — dramske, filmske, novinarske, literarne družine. Seveda je absurd trditi, da naj dramski krožek pripravlja za igralski poklic, vendar ni razloga, zakaj se tak amaterski igralec ne bi podrobneje seznanil tudi z načinom dela pravega poklicnega igralca. Saj na poklicno vzgojo ne smemo gledati strogo utilitaristično. Poklicno usmerjanje je del splošne vzgoje, ki nas uči vrednotiti človeško delo, prav to vrednotenje pa je jedro socialistične etike.

Knjigo bomo znali bolje vrednotiti, če nam bo jasno, koliko ljudi mora sodelovati pri njenem nastanku — od pisatelja, preko tiskarja, graverja, knjigoveza, vse do prodajalca v trgovini.

2. S p o z n a v a j e n a r a v e. Kako bistveno je prirodoslovno znanje za večino poklicev, od čisto manualnih del pa do najvišjih vrhov znanosti, ni treba razlagati. Na tem področju ima splošna poklicna vzgoja zelo pomembne naloge.

Učni načrt za višje razrede osnovne šole poudarja: »Spoznavanje prirode in gospodarsko-tehnični pouk sta kot šolski učnovzgojni področji najtesneje povezani.« Znanost je torej treba povezati s tehniko, s prakso. Toda bilo bi nemarksistično, ko bi to prakso razumeli kot nekakšen brezoseben, neodvisno od človeka obstoječ mehanizem proizvodnje. Nikdar ne smemo izgubiti izpred oči človeka-proizvajalca samega, ki je obenem gibalo in produkt te proizvodnje. Gre za konkretni, ne za abstraktni proces dela.

Pri fiziki ali kemiji se lahko razgovarjamo o organizaciji dela v tovarni ali različnih delovnih mestih. Govorimo lahko o strupenih plinih, vročini, hrupu v raznih produkcijskih procesih ter o modernih oblikah zaščite. Podrobneje lahko opi-

šemo zahteve livarskega, urarskega ali farmacevtskega poklica. Ko govorimo o slavnih znanstvenikih, prikažemo njihovo poklicno pot.

Pri biologiji se lahko na široko razgovorimo o telesnih in zdravstvenih zahtevah za razne poklice, o nevarnosti za zdravje pri določenih poklicih ter kako se ji izognemo, o profesionalnih zastrupljenjih itd.

Ko govorimo o mišičnem sistemu, se ustavimo ob poklicih, ki zahtevajo velik telesni napor (kovač, livar, kotlar, avtomehanik, strojar, žagar, kolar) kot obdelamo pojav utrujenosti s praktičnega vidika.

Ob opisu dihalnih organov govorimo o poklicih, ki zahtevajo popolno zdravje teh organov (kemična in tekstilna industrija, rudarstvo). Nadalje poudarimo, da je pri delih na prostem (zidar, pleskar, agronom, vrtnar, gozdar, dimnikar) potrebno trdno zdravje.

Ko govorimo o potenju, omenimo, da so potne kroge lahko ovira pri večini poklicev v kovinski stroki.

Ko govorimo o organu za ravnotežje, poudarimo, kako usodna je lahko vrtoglavica za zidarja, pleskarja, krovca, kleparja, tesarja ali dimnikarja.

Ob opisu očesa govorimo o poklicih, pri katerih je potreben oster vid ter o pomanjkljivostih vida, ki so lahko težka ovira, če že niso prav usodne pri nekaterih poklicih. Obenem pa naštejemo vrsto poklicev, ki jih lahko opravljajo ljudje s pomanjkljivim vidom ali celo slepi (o tem imamo dobro knjižico »Slepi na radu«).

Ob posameznih čutnih organih navedemo poklic, pri katerih je na primer potreben dober sluh (radio-mehanik, zidar), voh (kemik), okus (kuhar) ali občutek za pritisk (kovinostrugar).

Opozorimo nato, da ljudi z nalezljivimi boleznimi ne moremo zaposliti v živilski stroki ali pri delu z ljudmi (pek, kuhar, slaščičar, vzgojiteljica, otroška negovalka).

vt. Z učenci, ki imajo posebno veliko veselje do bio-
ni-logije, se pogovorimo o poklicu biologa, gozdarja,
agronoma, veterinarja, farmacevta, medicinske se-
vo-stre, fizioterapevta, stomatologa, zdravnika, kozme-
znetika, otroške negovalke ter o množici drugih pokli-
po-cev v zdravstveni stroki.

za- 3. Pri uporabnih nalogah iz a r i t m e t i k e go-
vorimo o važnosti hitrega in natančnega računanja
obv trgovini, o uporabi računstva v raznih poklicih
ač, (gozdar, ključavničar, kovinostrugar, inštalater,
ar)kotlar, radiomehanik, orodjar, tehnik katerekoli
vi-stroke, ladijski častnik, kuhar, pisarniški poklici).

Pouk g e o m e t r i j e lahko povežemo z gradbeno,
ih, kovinsko ali tekstilno stroko (tesar, zidar, strugar,
na krojač), s poklicem geometra, arhitekta.

a- 4. Pri z e m l j e p i s u govorimo o razvoju indu-
ar, strije in kmetijstva, o njegovih perspektivah, o seda-
no njih in bodočih poklicnih možnostih v naši državi,
republiki, okraju in občini. Poudarimo, kateri po-
ne klici imajo bodočnost, kateri so kritični, kateri od-
ki mirajo.

Pouk lahko povežemo z opisi dela meteorologa,
o, diplomata, turističnega vodiča, antropologa, geologa,
s- gozdarja, biologa, botanika, ekonomista, astronoma,
ribiča, mornarja, s prometnimi poklici itd.

h Razumevanje industrijske in kmetijske proiz-
a, vodnje kot celote je nemogoče brez znanja zemlje-
ri pisa.

0 5. Z g o d o v i n a : s stališča marksizma človeška
zgodovina ni nič drugega kot z g o d o v i n a č l o -
v e š k e g a d e l a. Pri zgodovini lahko govorimo
o razvoju poklicev v okviru celotnega razvoja druž-
be ter o izbiri poklica od pradavnine sem.

2, Lahko razložimo, kako so spočetka vsi ljudje
opravljali ista dela, kako se je postopoma izvršila
- delitev dela po spolu in starosti. Vse do konca dobe
klasičnega kapitalizma je bila svobodna izbira po-
- klica bolj ali manj izjema: poklic je bil stvar druž-
benega položaja, stvar kaste ali ceha. Kapitalizem je
sicer prekinil s tradicijo človekove vezanosti na
- določen posel, toda ga je zato podvrgel mehanizmu

ekonomske nujnosti. Učenec mora poznati vse možnosti poklicne odločitve, da bo znal izkoristiti vs svobodo, ki mu je danes dana.

Učence bo gotovo zanimalo slišati o raznih obrtnih dejavnostih v antiki (tkalci, peki, kovači, barvarji, tesarji ladij, kiparji), o objektivnih pogojih razvoja intelektualnih poklicev (matematikov, astronomov, zdravnikov) iz sloja trgovcev in svečenikov.

Gradnja egipčanskih templjev in piramid je zahtevala široko kooperacijo ljudi z raznimi nalogami kot je vidno iz starih slik in reliefov: od »navadnih delavcev« z lesenimi bati, vlačilcev kamnitih blokov preko nadzornikov, ki so s ploski rok dajali ritem dela, valptov, ki so z biči udarjali po golih hrbtih če je delo šlo prepočasi, prevaževalcev kamnitih blokov po Nilu, steklarjev, tesarjev, mizarjev, zidarjev, pa vse do slikarjev, ki so s pomočjo mrež prenašali na velike ploskve, kar so ustvarili doma kiparjev in arhitektov.

Zgodovina poklicev je zanimiva ne le z vidika geneze posameznih poklicev, temveč tudi zaradi spoznavanja relativnosti, časovne, geografske, družbene ter ekonomske pogojenosti določenih ustaljenih nazorov o poklicih. Iz Herodota izvemo, da so bili Grki močno presenečeni, ko so videli, da v Egiptu moški opravljajo »ženska« dela in obratno, ne da bi zaradi tega bila uspešnost dela kaj slabša.

Poleg zgodovinarja v ožjem pomenu besede je še cela vrsta poklicev, ki imajo opravka z zgodovino: antropolog, arheolog, sociolog, arhivar, umetnostni in literarni zgodovinar, etnograf, geograf, filozof. Po drugi strani pa lahko prav zgodovina neke stroke poglobi razumevanje kateregakoli poklica.

6. Pri pouku tujih jezikov se pogovarjamo o poklicih, v katerih je koristno njihovo znanje (natakar, korespondent, novinar, turistični vodič, znanstvenik). Poudarimo pa razliko med pasivnim in aktivnim, med praktičnim in teoretičnim, med akustičnim in govornim oziroma vizualnim obvladanjem jezika. Posebej se ustavimo pri poklicu pre-

vajalca. Na primerih umetniških prevodov literarnih del (Župančič, Bor, Gradnik) lahko nazorno prikažemo specifičnosti tuje sintakse in frazeologije ter pojasnimo kompleksnost prevajalcev dela.

7. Pri temeljnih socialistične morale se zavzemamo predvsem za to, da vzgojimo v učencih pravilno vrednotenje dela, pa naj bo fizično ali umsko, naj ga opravlja ženska ali moški.

Učencu pojasnimo, kako je človeško delo izvor vseh materialnih in duhovnih vrednot, kar jih poznamo. Govorimo o lastnostih socialističnega človeka, ki so neobhodne pri vsakem delu. To lahko demonstriramo na posebno očitnih primerih. Govorimo n. pr. o posebnem primeru vestnosti, natančnosti, poštenosti pri določenih poklicih (kurir, poštar, knjigovodja itd.).

Poudarimo pomen k o o p e r a c i j e pri človeškem delu in to pojasnimo na konkretnih primerih.

Govorimo tudi o problemu izbire poklicev na splošno. Poudarimo potrebo po aktivnem sodelovanju med starši in otroki pri izbiri poklica.

Otroci naj spoznajo nevarnost toge specializacije ter iz nje izvirajočo profesionalno deformacijo, seveda na konkretnih primerih. Temeljito jim moramo razjasniti, kako človek s svojo dejavnostjo oblikuje samega sebe.

Opozorimo jih ne samo na pomen sposobnosti in interesov pri izbiri poklica, temveč tudi na pomen celotne strukture osebnosti. Poudarimo n. pr., da so ljudje včasih že po naravi bolj zaprti vase ali bolj družabni in da je lahko tvegano, če se vase zaprt človek na primer odloči za poklic prodajalca, frizerja, trgovskega potnika ali miličnika; po drugi strani pa bo močno družabnemu človeku težavno opravljati dela, kjer se zahteva temeljit in dolgotrajen študij ali pa taka dela, kjer nima mnogo prilžnosti, da bi se pogovoril s tovariši.

8. Pri l i k o v n e m p o u k u lahko govorimo o pomenu razlikovanja barv pri mnogih poklicih (prometnik, krojač, kovač, barvar, pletilec, soboslikar, radiomehanik, nekateri poklici v tiskarski stroki,

knjigovezi, fotograf, rokavičar, kuhar, keramičar, vrtnar).

Pri vrsti poklicev je važen tudi občutek za harmonijo in skladje barv, smisel za oblike (rokavičar, keramičar, krojač, zlatar, kovač) in sploh smisel za tehnično ali prostoročno risanje (ključavničar, klepar, finomehanik, soboslikar, gradbeni keramik, stehlopihač, brusilec stekla, mizar, graver).

Pri pouku perspektive lahko govorimo o važnosti presojanja razdalj in sploh prostorskih odnosov pri mnogih poklicih.

Kdor ni zmožen potegniti neprekinjene ravne črte ali komur se pri tem roka trese, ni primeren za poklic v pleskarski stroki.

Po risarskih izdelkih večkrat presodimo stopnjo vestnosti in natančnosti učenca, ki je zelo važna pri nekaterih poklicih, opazimo lahko pa tudi težnjo po hiperkritičnosti in negotovosti.

Izrazito nadarjene učence seznamimo z raznimi oddelki na šoli za oblikovanje ali pa jih opozorimo na poklic zlatarja.

Umetniško nadarjeni ljudje dajejo prednost svobodni kompoziciji, medtem ko se umetniško nena-
darjeni navadno ravnaajo po bolj razumskih kriterijih (stroga simetrija, togo ponavljanje istega motiva itd.). Da bi talenti prišli do izraza, pa je treba nuditi kar največjo možno svobodo tako pri izbiri kot pri obdelavi motiva. Originalnost pri izbiri barvnih nians je vredna vse pozornosti. Barvno top dijak bo barval nebo in morje modro, oblake belo, streho rdeče, zidove in ceste belo, gozdove zeleno. To pa so seveda konvencionalne barve, ki v stvarnosti le redko nastopajo. Morje je lahko sivo, vijoličasto, rdečkasto, zeleno; zidovi so lahko rdeči, modri, rumeni, zeleni, da ne govorimo o neskončni lestvici barvnih nians na večernem nebu ali pri jesenskem listju.

Več naj bo risanja po spominu in po fantaziji, manj risanja po predlogi. Začetek risarskega pouka mora biti svobodno izživljanje v liniji in barvi, sicer ne bo poznejše oblikovanje prostora, s katerim

bo imel otrok opravka v poklicu, nikoli imelo ti-
stega čara, ki ga lahko ima. Ne vztrajajmo, da mora
slika nekaj predstavljati, saj tudi delo dobrega kro-
jača ali arhitekta ne »predstavlja« kakega predme-
ta, temveč je originalno delo. Dejstvo, da naša mla-
dina često ne razume likovne umetnosti, kaže delo-
ma tudi na topost njenega čutno estetskega doje-
manja na likovnem področju.

9. Pomen tehničnega pouka in pouka
gospodinjstva za profesionalno vzgojo je do-
volj jasen. Učni načrt je tu bogato gradivo. Ena od
prednosti takih dejavnosti je tudi ta, da lahko otrok
tu neposredno odkrije svoje sposobnosti za dolo-
čene manualne poklice. Razložimo mu lahko, da ob-
staja pri manualnih poklicih razen same ročne spret-
nosti še cela vrsta sposobnosti, ki so važne: hitrost
refleksa, koordinacija obeh rok in oči, mirnost roke,
preciznost itd. Razlikujemo tudi tako imenovano
fino ročno spretnost in urnost, ki je pri dekletih na-
vadno bolj razvita kot pri fantih in je važna n. pr.
za daktilografko, blagajnika ter sestavljalko štev-
cev ali telefonov.

Naj poudarimo naslednje:

a) v pričujočem predlogu sem se omejil pred-
vsem na pouk, ker to vprašanje s tega aspekta
še ni bilo obdelano. Vendar pa je jasno, da je po-
klicni pouk neločljiv od vzgoje interesov in vzgoje
pravilnega gledanja na poklic;

b) morda so nekatere teme v mojem predlogu
videti kot balast, morda se zdi, da ne sodijo v sam
šolski predmet. Kljub temu pa pričakujemo, da bo
tesna povezava s poklicno tematiko, ki je za otroka
vendar tako aktualna, še poživila pouk ter ga na-
pravila bolj zanimivega in oprijemljivega;

c) v vsakem predmetu je treba za poklicno
usmerjanje izkoristiti prav vse možnosti, ki
jih ta predmet nudi, kar pa nedvomno zahteva od
pedagoga mnogo večjo pripravo, suvereno obvlada-
nje ter široko razgledanost.

III. ČTIVO IN FILM

1. Čtivo. Literatura o poklicih je pri nas skromna in bi bilo zato napačno, ko je ne bi izkoristili do maksimuma. Ne smemo se pa omejiti na strogo poklicno literaturo, ki je pisana pogosto v suhoparni ter za mladega človeka neprivlačni obliki. Spomnimo se, da je poklicna vzgoja možna skoraj ob vsakem leposlovnem ali poljudnoznanstvenem čtivu, vštrevši revije in časopise. Zelo poučne in vzgojne so biografije ljudi, kot so bili: Tesla, Pupin, Jack London, Edison, Gorki, Madame Curie, Faraday, Einstein, Marx, Leonardo da Vinci itd. Jules Verne je kljub svoji delni zastarelosti idealen tudi pri splošnem pouku prirodoznanstva in zemljepisa.

S področja samega poklicnega usmerjanja je najboljšo, kar imamo, Neumanova knjižica »Od želje do odločitve pri izbiri poklica«, ki združuje strokovnost z živahnim in nazornim pripovedovanjem. Je za mladega človeka zelo priporočljiva in bi bilo kar neobhodno, da bi jo uvrstili v obvezno šolsko čtivo. Še bolje pa bi bilo uporabiti jo za skupinsko branje in diskusijo v šoli, za kar je kot nalašč, ker je kratka in ima ob vsakem poglavju tudi posebna vprašanja za diskusijo.

2. Film je eden najmočnejših vzgojiteljev mladine in nikakor ne smemo iti mimo njegovega vpliva. Poleg poljudnoznanstvenih filmov je tudi sicer dokaj takih, da se je ob njih vredno ustaviti. Poklici ljudi, ki nastopajo v filmih, so resda večinoma standardni (poročnik, kapitan, šofer, znanstvenik, psihiater, detektiv, zdravnik) in enostransko prikazani, a tudi ta enostranost bi lahko dala veliko možnosti za diskusijo in kritiko.

IV. RISBE IN PROSTI SPISI

Prosti spisi in risbe s področja poklicne tematike se bodo lahko neprisiljeno uvrstili v šolsko

delo samo, če bo pouk kot celota povezan s to tematiko. Da bi ustvarili kontinuiteto, je treba razširiti tako splošno izobraževalno kakor tudi poklicno tematiko.

Risbe, izdelane na osnovi nagradnega razpisa, lahko prikazujejo razna delovna mesta pa tudi različne stroje, orodja, tovarne, razstave, pa čeprav bi te risbe ne bile izdelane v okviru takega razpisa. Otroci lahko izdelujejo risbe, pa tudi modele, zemljevide in diagrame za svojo lastno zbirko, si tako ostre opazovanje, podrobneje spoznavajo razna poklicna dela in gospodarstvo. Velik pomen imajo lahko tudi prosti spisi. Namen teh spisov je, da otroku koristijo. Zato je treba pisati take spise ne samo ob koncu šolskega leta v zaključnem razredu osnovne šole, temveč že mnogo prej, predno je otrok postavljen pred mujnost odločitve. Naloge je treba po možnosti prebrati v razredu in javno diskutirati o različnih stališčih. Za spremljanje otrokovega razvoja je dobro večkrat pisati nalogo z isto tematiko, a seveda z različnim naslovom. Problem poklicne odločitve naj bi se n. pr. obravnaval v spisu na začetku in na koncu zaključnega razreda osnovne šole. Naloge je treba pisati že v nižjih razredih in sicer vedno več, čim bolj se bližamo zaključnemu razredu.

Po drugi strani pa naj bi učenci, ki še ne stojijo pred odločitvijo, pisali v šoli in doma spise o splošni poklicni tematiki, kjer bi prišlo do izraza njihovo znanje in vrednotenje posameznih poklicev in strok.

Nekaj tem za proste spise in risbe s poklicno tematiko navajamo. Pedagog odloči, ob kakšni priložnosti bo obravnaval določeno temo in kakšen naslov si bo izbral. Seveda ne bo mogoče obravnavati vseh navedenih tem, temveč le tiste, ki so najvažnejše in ki pridejo v poštev v določenih razmerah. Po drugi strani pa mu bo prišla na misel še vrsta drugih tem, ki v tem seznamu niso omenjene.

a) Za m l a j š e o t r o k e :

»Dimnikar gre«

K mojemu bratcu je prišel zdravnik

Poklic mojega očeta

Kaj bi rad postal

Otroci se igrajo šolo

V trgovini

Katere poklice poznam?

b) Bilo bi nesmiselno diktirati, katere teme ne bodo za mlajše in katere za starejše otroke, zato je naša delitev le zelo groba in približna. Upoštevajmo pa, da so med spodaj navedenimi temami za starejše otroke nekatere že precej zahtevne:

Poklic mojega prijatelja

Kaj vem o poklicih

Poklic, ki ga poznam najbolje

Moj najljubši poklic (kateri poklic bi si izbral, če bi imel vse možnosti zanj in zakaj?)

Poklici v »Iskri« (ali v kaki drugi tovarni, ki je pomembna v lokalnem gospodarstvu. Take teme naj pišejo otroci po ekskurziji ali obisku v tovarni!)

Razvoj poklicev

Kako si ljudje izbirajo poklice

Kaj je važno pri poklicni izbiri

Kako sem se seznanjal s poklici

Poklici mojih sorodnikov

Moj prosti čas

Kako sem se spoznal s svojim bodočim poklicem

Moj najljubši predmet v šoli

V katerih poklicih najbrž ne bi uspeval (vprašanje o sposobnosti)

Starši in poklicna izbira (kaj želijo starši, da bi postal, kakšen odnos imajo do moje poklicne želje, ali se zanimajo za mojo izbiro poklica)

»Navaden delavec«

Možnosti za uk in zaposlitev v našem kraju

Zgrešil je svoj poklic

Kaj je zame najvažnejše v življenju

Človek in stroj

Skrivnosti elektrotehnike

Izložbeno okno (po tem, kaj si je otrok zapomnil izmed predmetov v izložbenem oknu in kakšna izložba ga najbolj zanima — trgovina z železnino, z gospodinjstskimi potrebščinami, s športnimi rekviziti, trgovina obleke ali čevljev, knjigarna — lahko včasih precej sklepamo o njegovih poklicnih interesih; risba ali celo model iz papirja je tu morda še primernejši kot spis)

Kaj naraje delam

Trije najlepši poklici

Poklici, ki mi niso všeč

Poklici v zvezi s kemijo

Poklici v zvezi z matematiko

Poklici, kjer je važno, da znaš dobro risati

Zbiranje znamk (kakršnokoli zbirateljstvo — stalno)

denar: arheologija; metulji, rastline: biologija; znamke: zgodovina, zemljepis; razglednice: zemljepis itd. je lahko po eni strani indikator poklicnega interesa, po drugi strani pa način, kako se tak interes razvija in pogloblja)

Kako ljudje gledajo na poklice

Poklici, kjer je mnogo dela z ljudmi

Socialni poklici (učitelj, socialni delavec, otroška negovalka, bolničar, zdravnik, psiholog)

Poklici v kovinski stroki

Umetniški poklici (glasba, literatura, likovna umetnost)

Lepe strani zidarskega poklica

Avto

Pisarna

Znanstveni poklici

Tehnični poklici

Seveda ni rečeno, da morajo biti to prav teme domačih nalog; lahko so tudi teme predavanj in razgovorov pri posebnih predmetih ali pri moralni vzgoji. Naloga sama mora vedno biti vsaj okvirno pripravljena v šoli.

Tako otrokov izbor teme kot tudi obdelava bosta lahko dala pedagogu bogato gradivo o razvoju otrokovih interesov ter o njegovem poznavanju poklicev, predvsem pa za razgovor z njim ter za celoten proces poklicne vzgoje. Ob branju teh spisov se bo pedagogu odprl širok pogled na problematiko, ki jo je treba reševati, obenem pa se bo bogatila njegova lastna invencioznost v iskanju novih oblik dela.

V. KROŽKI ZA POKLICNO USMERJANJE

V šoli nimamo posebnega predmeta »Poklicno usmerjanje«, saj je obdelava vsake posamezne stroke organski del odgovarjajočega predmeta, medtem ko se da splošna poklicna problematika hvaležno obdelati pri moralni vzgoji, saj je vendar prav delo tisto, kar v največji meri oblikuje celotno človekovo osebnost.

Zaradi vsega tega kakor tudi zaradi specifičnosti tematike ne bi bilo priporočljivo utesniti poklicnega usmerjanja v formalen okvir določenega predmeta, pač pa menimo, da bi bilo zelo dobro ustanoviti po-

sebne krožke za poklicno usmerjanje, ki bi se imenovali »Svet dela« ali kako podobno. Ti krožki naj bi bili jedro poklicnega usmerjanja na šoli. Delo poverjenika, ki bi bil obenem mentor takega krožka, bi bilo na ta način zelo olajšano, pa tudi izredno poglobljeno. Krožek naj bi imel naslednje funkcije:

1. V šoli imamo poseben kotiček za poklicno usmerjanje, v katerem zbiramo vse dostopno gradivo v zvezi s poklicno tematiko (knjige, revije, plakati, slike itd.). Mnogo bolje, kot da je kotiček izključno pod ključem poverjenika, bi bilo, da bi prevzeli skrb zanj otroci sami. Obogatili bi ga lahko z raznimi izrezki iz revij, v njem bi hranili najboljše risbe in šolske naloge s poklicno tematiko, ki bi jih lahko dali tudi vezati, ko bi jih bilo dovolj.

2. Lahko bi izdajali svoje glasilo, kjer bi objavljali vse novosti s področja poklicev in šolanja pa tudi svoje lastne prispevke. Morda bi eden ali več urednikov glasila opravljalo delo »referenta za poklicno usmerjanje«, tako da bi po časopisih in drugod zasledovali in izrezovali vso literaturo o poklicih ter vse aktualne informacije, o katerih bi poročali v glasilu.

3. Krožek bi se povezal s krožki na drugih šolah, pa tudi z drugimi krožki na šoli: z risarskim, zemljepisnim, tehničnim ...

4. Povezal bi se tudi z Zavodom za zaposlovanje delavcev, mu poročal o svojem delu ter prejemal njegovo pomoč. V šoli bi se odprl poseben poštni predal, kamor bi učenci metali dopise in vprašanja za strokovno službo poklicnega usmerjanja v zavodu.

VI. POVEZAVA Z DELOM ZAVODA ZA ZAPOSLOVANJE DELAVCEV — S STROKOVNO SLUŽBO POKLICNEGA USMERJANJA

Pedagogi naj otrokom pravilno prikažejo pomen strokovne službe poklicnega usmerjanja v zavodih in značaj njene pomoči. Zavodi za zaposlovanje delavcev imajo organizirano službo poklicnega sveto-

vanja v odsekih ali oddelkih za poklicno usmerjanje. Zlasti je treba pravilno razumeti in prikazati otroku naslednje:

1. Posvetovalnica je vedno pripravljena nuditi pomoč vsakomur, ki bi to želel.

2. To pravilo bi morda lahko omejili in precizirali s priporočilom, da naj kljub temu pride otrok v posvetovalnico šele tedaj, ko je poprej sam stvar do dobra razmislil ter se posvetoval s starši in pedagogi. Pri vzgoji otroka težimo za tem, da bi se le-ta čimbolj postavil na lastne noge in da ne bi iskal tuje pomoči tam, kjer si lahko sam pomaga.

Koristno je, da se otroci pogovore v šoli z učitelji o poklicni izbiri in o poklicnem svetovanju. Vendar taka akcija ne sme biti kampanjska. Kampanjska akcija ne more reševati problemov, lahko pa mnogokrat izpade kot površna propaganda za obisk Zavoda za zaposlovanje delavcev. Vselej pa je treba poprej opozoriti otroke na druge dolžnosti. Skupinsko prihajanje v posvetovalnico je običajno slabo znamenje, ker iz njega sklepamo, da otrokovo presojanje njegovih poklicnih možnosti ni kontinuiran in spontan proces, temveč ga je prebudil neki čisto zunanji faktor. Seveda je poklicno svetovanje najbolj otipljiv način pomoči, ki se lahko nudi otroku in zato je čisto naravno, da bo otrok najprej pomislil na to možnost samo zato, ker mu že šola ni dala tega, kar bi mu morala dajati skozi dolgih osem let.

3. Želeli bi, da bi postala poklicna vzgoja v šoli tako bogata in izčrpna, da bi bila mladina vedno manj odvisna od direktne pomoči svetovalnic. To pa seveda ne pomeni, da bi funkcija svetovanja odmrla. Nasprotno, delo svetovalca bi tako postalo bolj poglobljeno, kvalitetno in smotrno, po drugi strani pa bi postajala povezava posvetovalnice s šolo vedno tesnejša in pestrejša.

Otrok naj ve, kaj je važno pri izbiri poklica, še predno je prišel v posvetovalnico. Ni prav, če je

otrok preveč samozavesten pri izbiri poklica in se odloča lahkomišelnost, ne da bi poprej pomislil, kaj vse je važno pri izbiri. Slabo pa je tudi, če je premalo samostojen v svoji odločitvi. To nesamostojnost pa lahko odpravimo s temeljitim poznavanjem poklicne problematike.

Psihologu bo mnogo lažje privedi do samostojne odločitve tistega otroka, ki je že temeljito razmišljal o svojem bodočem poklicu in ki je dobro poučen. Ko bi otrok slepo in nekritično sprejel nasvet (pa čeprav bi bil ta nasvet pravilen), bi bila vloga poklicnega svetovanja zgrešena.

Vendar ne sme tega razumeti enostransko. Prepričani smo, da je še mnogo otrok, ki niso prišli k nam, čeprav bi bili potrebni strokovne pomoči, pa niso dovolj resno vzeli svoje poklicne odločitve. Take otroke je treba opozoriti na pomoč, ki jim jo lahko nudi služba poklicnega usmerjanja v zavodih za zaposlovanje delavcev.

4. Motiv za obisk posvetovalnice naj bo otrokova lastna odločitev. Le v primeru, da bo otrok sam čutil potrebo po poklicnem nasvetu, bo njegovo sodelovanje s člani strokovnega tima in s tem tudi uspeh svetovanja optimalen. V izredno zapletenih primerih pa, kjer je očitno, da bi si otrok izbral napačen poklic, ko bi bil prepuščen samemu sebi, lahko napoti otroka v poklicno posvetovalnico tudi šola ali kaka organizacija ali pa ga privedejo starši.

5. Nikakor pa ne sme nihče pošiljati kandidata v poklicno posvetovalnico, ne da bi mu poprej podrobno in natančno pojasnil, kakšen je smoter tega obiska, kako velik je pomen poklicne izbire, kaj vse je važno pri tem upoštevati in kakšno vlogo igra tu poklicno svetovanje.

VII. PREDAVANJA, ANKETA O POKLICNIH INTERESI, DELO S STARŠI

1. P r e d a v a n j a. Predavanje je lahko uspešno le tedaj, kadar upošteva posebne lokalne prilike. Če le mogoče, je treba celotno tematiko cepiti na

posamezne probleme oziroma jo obdelati z določenega vidika, a zato tem temeljiteje. Tu, kakor tudi povsod drugje, je nujno potrebno, da pedagogi ne samo sprejemajo sugestije od psihologov, temveč da sami dajejo sugestije psihologom in eden drugemu.

Predavanje pa seveda ne more nadomestiti neposrednega razgovora in je kot tako le zasilna, pa čeprav množična oblika poklicne vzgoje.

2. Da bi znali pravilno usmerjati poklicno vzgojo, nam mora biti osnova spoznavanje interesov mladine, kar najlažje storimo s pomočjo ankete. A ta metoda ne more in ne sme nadomestiti metode direktnega razgovora. Odveč je poudarjati, da mora biti spremljanje in usmerjanje poklicnih interesov mladine organski del spremljanja učenčevega razvoja v celoti.

3. Delo s starši. Splošno mnenje je, da starši mnogokrat ne gledajo pravilno na poklicno izbiro svojih otrok. Če je tako, morajo pedagogi opozarjati starše na družbene potrebe, na poklicne perspektive, na lastna opažanja o interesih in sposobnostih otroka, na posledice napačne poklicne izbire. Pri tem pa seveda ne smejo biti dogmatični, zlasti pri presoji učenca, ki razumljivo ne more biti absolutno objektivna, predvsem pa ne smejo delati računa brez krčmarja — se pravi svetovati in odločati mimo otroka samega. Osnova dela s starši so roditeljski sestanki. V veliko pomoč pa so nam lahko tudi ljudske univerze in šolski odbori kot družbeni organi.

VIII. DNEVNIK POKLICNEGA USMERJANJA IN LIST POKLICNE ODLOČITVE

Menimo, da bi bilo dobro, da bi poverjenik za PU vodil dnevnik o svojem delu. V ta dnevnik bi vpisoval posamezna opažanja o učencih, kratke povzetke razgovorov z njimi, načrte in misli o poklicnem usmerjanju, zapiske o delu krožkov za po-

klicno usmerjanje, o prireditvah, razstavah, ekskurzijah itd.

Iz takega dnevnika bi bila tudi najlepše razvidna širina in temeljitost poverjenikovega dela.

Pedagogi bi priporočili tudi učencem, naj pišejo tak dnevnik. Doslej je bil običajen nagradni razpis za najboljše risbe in spise s področja poklicnega usmerjanja. Na nekaterih šolah je bila ta akcija organizirana bolje, na drugih slabše, kar je razumljivo, saj je bila izvedena proti koncu šolskega leta, ko je na šolah že tako dovolj dela. Verjetno učenci večinoma tudi niso imeli dovolj časa, da bi se temeljito pripravili za ta spis. Razen tega se je večina učencev takrat že odločila za poklic in zato mnogokrat nismo mogli pričakovati resnične zavzetosti in prizadetosti. Učenci, pri katerih je bilo vprašanje izbire poklica v glavnem že rešeno, navadno niso imeli več mnogo pisati. Zato se je včasih tudi dogajalo, da so pisali o tujih problemih, namesto o svojih lastnih. Mnogokrat so najbrž bolje odnesli tisti, ki so začeli resno razmišljati o svoji izbiri poklica šele ob koncu šolskega leta, ali pa tisti, ki so znali svoj problem dovolj sklepno in zgoščeno prikazati, medtem ko tisti, ki so že od začetka razmišljali o svoji izbiri poklica, niso mogli tega vedno dovolj prepričljivo pokazati.

Zato bi bilo verjetno bolje, da bi tisti učenci, ki bi bili za to zainteresirani, že od začetka šolskega leta pisali dnevnik poklicne odločitve. Vanj bi vnašali svoje probleme in razmišljanja. Vanj bi vpisovali tudi svoje domače in šolske naloge v zvezi z izbiro poklica, ki bi jih pisali v okviru posameznih predmetov (predvsem slovenščine in moralne vzgoje, pa tudi drugih, predvsem strokovno važnih predmetov). Lahko bi ga tudi krasili z risbami, beležili vanj važne podatke o poklicih, razgovore s starši, sošolci, profesorji itd.

Zapiski v nekem takem dnevniku bi bili morda nekako takšni:

3. 10. 1961. Danes smo v šoli prvič govorili o izbiri poklica. Doslej še nisem razmišljal o tem. Tovarišica

nam je povedala celo vrsto stvari, ki so važne pri izbiri poklica. Vendar se mi zdi, da vse to le ni tako zelo važno. Saj je mnogo ljudi, ki o tem niso razmišljali, pa so vseeno zadovoljni v poklicu. Hotel sem to tudi povedati, pa mi je bilo malo nerodno.

Razumljivo je, da nam je takšna poklicna »neprosvetljenost« še vedno mnogo ljubša kot naučeno ponavljanje raznih standardnih fraz. Ne smemo pričakovati od našega učenca toplega sprejemanja naših pojasnil in nauk, temveč moramo v njem vzbujati kritično stališče do vsega ter potrebo, da se po možnosti prepriča o tem in onem na lastne oči, saj bomo le na ta način uspeli razviti v njem resnično notranje prepričanje ter pripravljenost za aktivno smotrno in samostojno pripravo na poklic.

9. 10. 1961. Danes smo napravili v šoli zanimiv poizkus. Morali smo napisati vse poklice, kar jih poznamo. Na razpolago smo imeli četrť ure, vendar smo bili že vsi prej gotovi. Nekateri so napisali samo štiri ali pet poklicev. Jaz pa sem napisal dvanajst poklicev, potem pa se mi je ustavilo. Tudi drugi moji sošolci niso napisali mnogo več. Zato smo bili vsi presenečeni, ko smo slišali, da je poklicev na stotine in celo na tisoče. Nato smo se razgovarjali o raznih poklicih.

9. 11. 1961. Danes smo izpolnjevali anketo, kjer smo morali povedati, kateri poklici nas veselijo. Bilo se je zelo težko odločiti. Napisal sem: avtomehanik, šofer in pilot.

10. 11. 1961. Danes sem šel v kino in si za šalo skušal napisati poklice vseh ljudi, ki nastopajo v filmu: zdravnik, gospodinja, direktor, hotelski vratar, natakár, prodajalec časopisov, policaj, medicinska sestra, vrtnar, študent. Razen tega je bil tam še nekdo, ki je sedel pri nekem aparatu in nekaj gledal, vendar ne vem, kako se ta poklic imenuje. Povprašal bom profesorja fizike.

1. 12. 1961. Saj bi z izbiro poklica še nekam šlo, toda začjenja me skrbeti, kako bo z učnim mestom. Nekje sem slišal, da avtomehanike malo rabijo.

Včeraj sem bral knjigo »Madame Curie«. Zelo mi je všeč, posebno pa mi ugaja, kako je z voljo in vztrajnostjo premagala vse zapreke, ki so se postavljale prednjo, samo da je mogla študirati tisto, kar jo je veselilo.

10. 12. 1961. Začenjam razmišljati o tem, ali je res avtomehanika tisto, kar me najbolj privlači. Morda nisem

dovolj razmislil tudi o raznih neprijetnih in težavnih straneh tega poklica. Poleg tega pa me začenja zanimati še cela vrsta raznih drugih stvari. Ni mi pa še čisto jasno, kateri poklici bi ustrezali mojim zanimanjem.

11. 12. 1961. Pogovoril sem se z mamo. Mama pravi, naj bom, kar hočem, nič me ne sili. Pa bi ji bil zelo hvaležen, ko bi mi tudi ona malo povedala, za katere poklice bi bil najbolj primeren.

10. 1. 1962. Bil sem v poklicni svetovalnici. Povedal sem, da bi bil rad avtomehanik, a se nikakor ne morem odločiti, ker me zanima še toliko drugih stvari. Pogovorili so se z mano o raznih poklicih in potem tudi preizkusili moje sposobnosti. Ugotovili so, da imam dobre sposobnosti, posebno za razne tehnične poklice, za avtomehanika pa sem po zdravnikovem mnenju prešibak. Kako bi bilo s poklicem finomehanika? Povabili so me, naj čez nekaj dni ponovno pridem.

9. 5. 1962. Danes smo bili na ekskurziji v Iskri. (Sledi opis raznih izdelkov, naprav, strojev in načinov dela.)

Mislimo, da bi ekskurzija v kako veliko tovarno morala biti skrbno pripravljena na osnovi temeljitega strokovnega znanja, ki bi si ga otroci pridobili skozi vse šolsko leto.

V prvih mesecih šolskega leta bi Zavod za zaposlovanje delavcev lahko izdal nagradni razpis za najboljše dnevniške poklicne odločitve. Tako bi učenci o svoji izbiri poklica razmišljali vse leto, saj bi dnevniške, ki bi prišli v poštev za nagrado, poslali preko šole zavodu šele ob mesecu poklicnega usmerjanja. Po drugi strani pa bi bila seveda ocena dnevnika lahko mnogo bolj pravična kot ocena spisa, pa čeprav bi bilo prelistavanje dnevnikov morda večkrat zamudno.

Tu naj poudarimo neko stvar, ki se nam zdi izredno važna.

Prvi pogoj za to, da bomo mladini zares uspešno pomagali pri izbiri poklica, je zaupanje mladine v nas. Brez tega je nemogoče aktivno sodelovanje, s tem pa tudi kakršnokoli poglobljeno delo.

Nihče izmed nas, ki imamo opravka z mladino, ne sme izdati osebnih zadev, ki so nam jih zaupali kandidati ali njihovi starši, razen kolikor gre tu za neobhodno strokovno sporazumevanje med nami. Tudi pedagog ima svoje strokovne tajnosti, tako kot jih ima psiholog, zdravnik in psihiater.

Vsega tega seveda ne omenjamo zato, ker bi se zlorabe zaupanja po naši vednosti dejansko pojavljale, temveč zato, da bi budno pazili nanje in že vnaprej zaprli vsako možnost, da bi se pojavile. Jasno se moramo zavedati, da je zloraba zaupanja kuga, ki bi lahko v kratkem uničila mnogo tistega, kar smo morda z veliko prizadevnostjo zgradili v dolгих letih. S tem da zlorabimo zaupanje enega samega človeka, ne zlorabimo samo njegovega lastnega zaupanja, temveč izgubimo tudi zaupanje vseh drugih, ki so temu priča, saj jim s tem jasno kažemo, kaj jih čaka, če se nam bodo zaupali. Kdor ne zna molčati, kadar je to potrebno, ne more biti vzgojitelj, kaj šele poverjenik za poklicno usmerjanje ali poklicni svetovalec.

Bilo bi potrebno, da bi se poverjenik za poklicno usmerjanje ob priliki organizacije dnevnikov predhodno pogovoril z dijaki o vprašanju zaupanja in strokovni tajnosti. Dnevnik bi seveda lahko bil tudi anonimen, vendar bi v tem primeru dijaka razumljivo ne bilo mogoče nagraditi niti mu osebno pomagati. Ta akcija z dnevniki seveda ne pomeni, da bi morali spisi o izbiri poklica odpasti, morali pa bi jih brezpogojno pisati prej, kot je to bilo doslej običajno.

Poleg dnevnika bi imeli tisti dijaki, ki bi še posebno težko občutili problem poklicne izbire, list poklicne odločitve. Pri tem bi uporabili preprosto metodo tehtanja argumentov, ki jo je rad in z uspehom uporabljal Benjamin Franklin, kadar se za kakšno stvar ni mogel takoj odločiti. Razdelil je polo papirja z navpično črto na dvoje ter napisal na eno stran razloge za, na drugo razloge proti. Nato je prečrtal vse tiste razloge na obeh straneh pole, ki so se mu zdeli enako pomembni. Kadar je

imel čas, je vzel svojo polo iz miznice in »tehtal« razloge na obeh straneh, dokler mu ni ostalo na eni strani več pozitivnih razlogov in se je tako lahko odločil. Morda bi kazalo priporočiti dijakom podobno »tehtanje« poklicev. Seveda pa pride ta metoda bolj v poštev pri tistih dijakih, ki so dovolj razgledani in umsko razviti. Ta list bi bil razumljivo namenjen predvsem osebni uporabi dijakov.

Albin Podjavoršek

PREDLOGI ZA DELO V POSAMEZNIH RAZREDIH OSNOVNE ŠOLE

1. r a z r e d

Slovenski jezik: Učence je treba seznanjati v zvezi z berili s tem, kaj opravljajo ljudje v raznih poklicih. Govorne vaje: pripovedovanje o delu družinskih članov. Branje primernih sestavkov.

Spoznavanje narave in družbe: Opazovalne in poizvedovalne naloge v zvezi z učno snovjo, spoznavanje izdelkov in dela v raznih poklicih, razgovori o poklicih.

Primeri:

Kaj delajo člani družine.

Razni poklici.

Delo je potrebno.

Ravnanje z živalmi. (Iz enote: Moj dom)

Spravljanje pridelkov in sadja jeseni.

Priprava ljudi in živali na zimo.

Delo spomladi na vrtu, polju, travniku, vinogradu in gozdu.

Košnja, žetev. (Iz enote: Spoznavanje narave v zvezi z letnimi časi)

Računstvo: Enostavne uporabne naloge v zvezi z obravnavanimi poklici.

Že v 1. razredu naj se poklicna vzgoja kaže pri vseh predmetih in v vseh primernih situacijah na preprost in otroku razumljiv način.

Vsebina poklicne vzgoje v 1. razredu in na nižji stopnji naj bi bila: pravilno vrednotenje in spoštovanje vsakega dela, vzgajajmo v otrocih veselje do dela, odgovornost pri delu, prikazujmo koristnost dela za skupnost in pravilno vrednotimo tako ročno

kakor umsko delo. Učenci naj dobe prve predstave o poklicih iz neposredne bližine in naj se navajajo na opazovanje poklicev.

2. r a z r e d

Slovenski jezik: Vsestranska obravnava beril, ki govorijo o raznih poklicih, šolske naloge s temami o poklicni vsebini.

Spoznavanje narave in družbe: Poklici v vasi in v mestu, spoznavanje in opazovanje poklicev.

Primeri:

Delo v sadnem in zelenjadem vrtu.

Dela na polju, v gozdu, poljedelsko orodje in njegova izdelava, razne ustanove v mestu in poklici v teh ustanovah, promet in poklici v prometu, zdravstvene ustanove, delo in poklici v njih.

Računstvo: Računske naloge v zvezi s poklici, snov za računske naloge naj bo zajeta iz dela ljudi v poklicih šolskega okoliša.

Učence 2. razreda je treba seznaniti s poklici ter z njih lepimi in težkimi stranmi — seveda tej stopnji primerno.

3. r a z r e d

Slovenski jezik: Spoznavanje poklicev v zvezi z berili, spisi o raznih poklicih, ki jih učenci opazujejo na ekskurzijah, spisi in razgovori o vtisih z obiskov v podjetjih in o delu v obratih.

Spoznavanje narave in družbe: Obravnava raznih poklicev v zvezi z učnim načrtom, obiski v raznih obratih domačega kraja. Pouk je močno vezan na specifično tematiko kraja in šolskega okoliša.

Primeri:

sadovnjak	gozd	obrt	turizem
polje	vinograd	industrija	(Iz enote 3: Delo in
travnik	zadruga	trgovina	življenjski pogoji)

Od apnenca do apna;

Od ilovice do opeke. (Iz enote 5: Ogenj spreminja snov)

Na veliki cesti z avtobusom ali drugim vozilom (promet, prometni predpisi, poklici v prometu, vrsta cest).

Z vlakom,

vodne poti, ladje,

zračni promet. (Iz enote 8: Promet)

Računstvo: Reševanje računskih nalog v zvezi s poklici, v obrti in industriji, preračunavanje vrednosti izdelkov, obravnava uporabnosti raznih mer v zvezi s poklici.

Likovni pouk: Ilustracije po opravljenih ekskurzijah, risanje izdelkov obrti ali industrije, risanje igrač in potrebščin v gospodinjstvu in kmečkega orodja.

Glasbeni pouk: Pesmi o raznih dejavnostih in o raznih poklicih.

Telesna vzgoja: Gibi ob različnem delu.

Ostale oblike, ki naj se organsko, neprisiljeno vključujejo v pouk: razgovori o poklicih, ki jih opazujejo otroci pri ekskurzijah, o pogojih za sprejem, o potrebi po izobrazbi, priložnostni razgovori o raznih nalogah pri delu staršev, kar prinašajo učenci od doma; branje razumljivih člankov iz revij ali časnikov, opazovalne naloge, n. pr. pri kovaču, zidarju, ob žetvi, na železniški postaji, radijske šolske ure, ogledi razstav itd. — Opazovanje učencev, njihovih sposobnosti in interesov.

4. r a z r e d

Slovenski jezik: V zvezi z berili poudarjamo elemente poklicne vzgoje, vrednost dela, pridnost, vztrajnost in druge osebnostne kvalitete, ki so potrebne dobremu delavcu. Spisi, v katerih pišejo učenci o poklicu svojih staršev, o poklicih, ki jih srečujejo v šolskem okolišu, o ekskurzijah v podjetju itd. Govorne vaje: krajša poročila — referati — o obiskih v podjetjih, ekskurzije itd.

Računstvo: Reševanje raznih uporabnih nalog v zvezi s poklici v obrti in industriji.

Spoznavanje narave: Opazovalne naloge, ekskurzije, obravnava učnih enot in povezava s poklici ali s poklicnim področjem, n. pr.: gozd in poklici v gozdu in ostali poklici lesne stroke; polje — poklici v kmetijstvu; živilske stroke itd.

Spoznavanje družbe: Razgovori in prikazovanje življenja in dela delavcev v raznih delavnicah in obratih v zvezi z obravnavano učno snovjo.

Tehnični pouk: Izdelovanje raznih izdelkov in povezava z istovrstnimi poklicnimi področji, opazovanje sposobnosti in interesov učencev.

Glasbeni pouk: Pesmi o raznih poklicih.

Telesna vzgoja: Ugotavljanje telesne sposobnosti za fizično delo, gibi z raznih področij dela.

Ostale oblike: Razgovori o kvalitetah dobrega delavca, o potrebi po znanju, potrebe sposobnosti za neko delo, razgovori o lepih in težkih straneh poklica, razgovori z ljudmi, ki opravljajo razne poklice, krožki, ekskurzije v povezavi s poukom.

5. r a z r e d

Slovenski jezik: Razgovori o poklicih, ki so omenjeni v raznih berilih, v zvezi s tem analiza poklicne dejavnosti primerna tej stopnji, referati o opazovanih poklicih, prosto pripovedovanje o obiskih v delavnicah, spisi s poklicno tematiko.

Računstvo: Številne naloge v zvezi s poklici, ki jih srečamo pri drugih predmetih.

Spoznavanje narave: Obravnava poklicev ob učni snovi, ki govori o raznih surovinah, prirodnih področjih itd.

Spoznavanje družbe: V zvezi z raznimi učnimi enotami obravnava poklicev, ki so v zvezi z učno snovjo, n. pr. poklici ob morju in na morju, v gorskih predelih ipd.

Tehnični pouk: Pri delu seznanjamo učence z raznimi poklicnimi področji, n. pr. z izdelki lesne stroke — poklici lesne stroke, z izdelki kovinske stroke — poklici kovinske stroke ipd.

Telesna vzgoja: Utrjevanje fizične kondicije, vaje v telesnih spretnostih.

Likovni pouk: Risanje raznih izdelkov, orodja, notranjosti delavnice ipd.

Glasbeni pouk: Pesmi o raznih poklicih.

Ostale oblike: Obiski na delovnih mestih in opazovanje določenih poklicev, materiala in orodja, n. pr. na gradbišču: gradbeni delavec, zidar, gradbeni tehnik, inženir. Opazovanje učencev glede njihovih interesov — razgovori s starši o sposobnostih, interesih in osebnostnih potezah otrok, razgovori z učenci o njihovih interesih, interesni krožki za učence, opazovalne naloge učencem, razgovori o lepih in težkih straneh dela oz. poklica po ekskurzijah ali načrtnem opazovanju raznih del na terenu.

Interesni krožki od 1. do 5. razreda: Tehnični (raznih smeri), fotografski, prometni, dramski, gospodinjski, likovni, šivalni, šolska delovna zadruga, modelarski, vrtnarski itd.

6. d o 8. r a z r e d

Slovenski jezik: Pri berilih, ki obravnavajo poklicno tematiko, navežemo razgovor o ustreznih poklicih; govorne vaje, pri katerih imajo učenci krajše referate o raznih oblikah dela in proizvodnje; obravnava življenja pesnikov in pisateljev; spisne naloge o ogledih delovnih mest, o vtisih na ekskurzijah, o poklicih in podobno, planiranje obiskov in opazovanja delovnih mest po poklicnih interesih učencev in referati po takšnih obiskih. Na ta način bi sistematično obdelali vse važnejše poklice šolskega okoliša.

Matematika: Naloge naj bodo povezane z živo tematiko delovnega področja iz šolskega okolja, n. pr. procentni, obrestni račun v zvezi s trgovino, računanje površine v zvezi s kmetijskimi zadrugami, merjenje na terenu itd.

Fizika: Konkretni primere fizikalnih pojavov in zakonitosti navežemo na raznovrstne dejavnosti in

poklice, akustiko vežemo z glasbenim področjem, elektriko s področjem elektro-poklicev itd. Ekskurzije v okoliške delavnice v zvezi z obravnavano snovjo iz fizike; spoznavanje sposobnosti in interesov učencev za to ali ono področje dejavnosti.

Biologija: Pri somatologiji pomembnost posameznih organov človeškega telesa za ta ali oni poklic, bolezen tega ali onega organa kot kontraindikacija za poklic, poklicne bolezni, področje zdravstvenih poklicev, ekskurzije na določena področja, važnost in funkcija tega ali onega dela telesa za razne poklice.

Kemija: Daje ogromno možnosti za spoznavanje najrazličnejših poklicev — kemična industrija in njeni poklici, kovine in kovinska industrija, gradbena, lesna, živilska industrija; opazovanje interesov pri učencih za kemijsko področje.

Zgodovina: Učno snov vežemo na razvoj poklicev, razvoj obrti, industrije, delo v manufakturah, industrijske panoge (razvojno), tiskarstvo — tiskarski poklici, delavsko gibanje, razni poklici v industriji in njihov razvoj.

Zemljepis: Daje mnogo možnosti: o vplivu podnebja na gospodarstvo in poklici v zvezi s tem: gorsko podnebje — turizem, gozdarstvo; zmerno celinsko podnebje, kmetijstvo in poklici s teh področij; relief in povezava s poklicnimi področji; vodovje in poklici, ki so s tem povezani, vodni promet, hidrocentrale, umetno namakanje; vrtnarstvo, sadjarstvo itd.; teme iz gospodarstva FLRJ nudijo številne možnosti za prikazovanje poklicnih področij, na primer v kmetijstvu, industriji, turizmu, prometu, o vlogi strokovnjakov pri napredku v gospodarstvu; ekskurzije, filmi, zbiranje slik o tovarnah in delovnih mestih, razni članki o gospodarstvu ali poklicih iz časopisov itd.

Tehnični pouk: Vsebuje mnogo možnosti za spoznavanje praktičnega dela na posameznih delovnih področjih; izdelovanje raznih izdelkov in s tem približevanje učencev praksi in njeni zahtevnosti, spoznavanje zahtev raznih poklicev, obiski delavnic in

razgovori z mojstri, spoznavanje učenčevih sposobnosti, spretnosti, interesov, razgovori o tehnoloških procesih, žaganje, skobljenje, piljenje, lepljenje, oblikovanje (mehanik) itd.

Likovni pouk: Risbe o raznih dejavnostih in izdelkih, grafika, razgovori o delu v tiskarni in poklicih grafične stroke, risanje tekstilnih vzorcev — tekstilna industrija, šola za oblikovanje — oddelki in vsebina izobraževanja, perspektive po dovršeni šoli, graver, graverski vzorci itd.

Glasbeni pouk: Obravnava posameznih poklicev v zvezi z vsebino raznih pesmi, spoznavanje poklicev z glasbenega področja, izdelovalec instrumentov, glasbenik, komponist, pevovodja, dirigent, glasbenik v orkestru, operni pevec, učitelj glasbe itd.

Telesna vzgoja: Razna poklicna področja s posebnim poudarkom na telesnih zahtevnostih, razvijanje telesne kondicije pri učencih, obravnava poklicev, ki zahtevajo telesne spretnosti, poklici v fizikulturi in športu itd.

Interesni krožki: Tehnični krožek raznih smeri, gospodinjski, šahovski, fotografski, prometni, dramski, likovni, šivalni, modelarski, šolska zadruga itd.

Poseben poudarek naj bi bil v 8. razredu na krožku za poklicno usmerjanje, kamor bi lahko vključili tudi učence 7. razreda.

RAZRED POKLICNEGA PROSVETLJEVANJA v 7. in 8. razredu osnovne šole

7. r a z r e d

Načelo: Učenec je že sposoben razumeti, da prihaja čas, ko si bo moral izbrati poklic. Treba ga je motivirati, ker je za uspešno delovno bodočnost potrebna kvalitetna obča izobraženost, da bo učenec vse sile posvetil učenju in se tudi izvenšolsko izobraževal. K temu naj prispevajo vsi učni predmeti.

Sedmi razred osnovne šole je že stopnja, ko pri poklicnem usmerjanju konkretnije pristopimo k

poklicnemu informiranju in prosvetljevanju. Vsi učni predmeti naj izdatno prispevajo tudi k temu smotru.

Opomba: Naslednja predavanja in dejavnosti naj se vključijo v to ali drugo učno snov (sl, zg, zem, prir, fi, ma):

September:

1. Predavanje: »Sodobnemu človeku je potrebna za življenje čim boljša obča izobrazba« ali »Zakaj je treba posvetiti vse sile učenju v šoli in izven šole« ali podobno. Namen tega predavanja je motivirati učence za marljivo in vztrajno učenje.

2. Poučna ekskurzija v proizvodno podjetje ali v obrtno delavnico v kraju šole.

3. Izdelati referat kot domačo nalogo: Izobrazba in delo.

Oktober:

1. Predavanje: »Poklici v naši ožji in širši domačiji« ali »Kako so zaposleni ljudje v našem kraju« ali podobno.

2. Poučna ekskurzija v kako kmetijsko gospodarstvo v kraju ali soseščini.

3. Šolska naloga s temo, ki naj prikaže interese in nagnjenosti učencev kakor tudi njihove želje in ambicije, n. pr.:

Kaj najrajši delam in zakaj.

O poklicu mojih staršev.

Poklic v tovarni (obrotni delavnici, kmetijstvu) N. N., ki bi ga tudi jaz želel opravljati.

Moja najljubša zabava. Ipd.

November:

1. Predavanje: »Pomen posameznih učnih predmetov za poklicno življenje«.

2. Poučna ekskurzija v kako elektrarno v kraju šole ali v kraju izven šole.

3. Domača naloga: »Učni predmet, ki mi dela največ veselja in zakaj se tega predmeta najrajši učim«.

December:

1. **Predavanje:** »O izbiri poklica« (na splošno).
2. **Poučna ekskurzija** v kak rudnik.
3. **Diskusija** o stavljenih vprašanjih v zvezi s predavanjem »O izbiri poklica«; odgovori na vprašanja učencev, na katera se mora predavatelj dobro pripraviti, ali pa stavlja učencem predavatelj sam določena vprašanja v zvezi s predavanjem.

Januar:

1. **Pregled dela** v zvezi s poklicnim informiranjem in prosvetljevanjem v I. polletju.

Februar:

1. **Predavanje:** »O pomenu dobre izobrazbe za poklicno bodočnost«; poudariti je treba pomen materinega jezika, matematike in realij (fi, ke, prir, zg, zem).

Namen predavanja je po polletnem šolskem odmoru znova motivirati dijake za požrtvovalen in prizadeven študij.

2. **Poučna ekskurzija:** v kako strokovno šolo (učenci naj spoznajo, da je za študij v strokovni šoli potrebna solidna predizobrazba).

3. **Domače delo (referat):** »Slovenščina in matematika — predmeta, ki lahko mnogo prispevata človekovi obči izobrazbi.«

Marec:

1. **Predavanje:** »Iz šole v življenje« ali »Dobra šola je priprava za uspešno življenje« ali »Ne za šolsko klop — za življenje se učimo.«

2. **Poučna ekskurzija:** v kak zavod ali ustanovo, v katerem naj spoznavajo dijaki nekatere intelektualne poklice.

3. **Šolska naloga:** »Zakaj pravimo, da se ne učimo za šolsko klop, temveč za življenje?« (ali podobno temo z isto vsebino).

April:

1. **Predavanje:** »Izbira poklica in naše gospodarstvo«. (Razširjeno — gl. december!)

2. **Poučna ekskurzija** na razstavo o poklicih.

3. **Diskusija** v zvezi s predavanjem o izbiri poklica in našem gospodarstvu (gl. opombo pri decembru ad 3.!).

Maj:

1. **Predavanje:** »V katero šolo ali dejavnost se lahko vključimo po dovršenem osmem razredu osnovne šole? (Pregled šolstva, kamor se lahko vključijo absolventi osnovne šole.)

2. **Poučna ekskurzija** na kako vajensko razstavo v kraju ali v bližini; v primeru, da le-te ni, obisk kake delavnice kovinskega ali tekstilnega podjetja.

3. **Domače delo (referat):** »Zakaj se želim po dovršeni osnovni šoli (drugo leto) vpisati v ... šolo?«

Junij:

Pregled dela v zvezi s poklicnim informiranjem in prosvetljevanjem v 2. polletju in celem letu.

8. r a z r e d

V 8. razredu naj bo poklicna vzgoja že v smislu osebnostnega zorenja učencev za poklicno odločitev z načrtnim in sistematičnim učno-vzgojnim delom. To učno-vzgojno delo izvajamo pri predmetnem pouku, a tudi pri posebnih urah poklicne vzgoje ali pri individualnem stiku s posamezniki. Pri pouku posameznih učnih predmetov opozarjajo predavatelji v zvezi z učno snovjo učence na poklicne posebnosti, vzporedno z učnim delom pa se naj vključijo v to ali drugo šolsko učno uro (sl, fi, zg, zem, ma, ke) spodaj navedena dejavnost:

September:

1. **Predavanje:** »O izbiri poklica« (na splošno); v tem predavanju opozorimo učence in roditelje na naslednje pogoje:

1. telesno zdravje in konstitucija
2. duševne sposobnosti za poklic
3. izobrazba
4. potrebe gospodarstva po kadrih
5. ekonomske možnosti za poklicno usposabljanje ali šolanje

OPOMBA: Učence opozorimo na referat ali odsek za usmerjanje v poklice ali na poklicno svetovalnico pri zavodu za zaposlovanje delavcev, kamor naj se po potrebi obračajo.

2. **Ekskurzija** v podjetje, ki predstavlja težko industrijo (železarno, cinkarno itd.).

3. **Branje:** a) Zdravko Neuman: Od želje do izbire poklica (prva poglavja; po branju razgovori).
b) Razno gradivo, letaki, brošure, objave, poklicne slike itd.

Oktober:

1. **Predavanje:** Telesno in duševno zdravje pred izbiro poklica in pomen zdravja med opravljanjem poklica (predavatelj zdravnik).

2. **Poučna ekskurzija:** v podjetje, ki predstavlja lahko kovinsko industrijo.

3. **Branje in diskusija o prebranem:**

a) Zdravko Neuman: Od želje do izbire poklica (nadaljnja poglavja).

b) Razni prospekti, brošure, poklicne slike itd.

November:

1. **Predavanje:** »Duševne sposobnosti za poklic« (predava poklicni svetovalec — psiholog).

2. **Poučna ekskurzija** v podjetje, ki predstavlja tekstilno industrijo.

3. **Branje in diskusija:**

a) Zdravko Neuman: Od želje do izbire poklica (nadaljnja poglavja).

b) Prospekti, brošure, poklicne slike itd.

December:

1. **Predavanje:** »Pomen posameznih učnih predmetov za izbiro poklica, za usposabljanje za poklic in za izvrševanje poklica.«

2. **Poučna ekskurzija** v podjetje, ki predstavlja obutveno industrijo (usnjarna, tovarna čevljev, gume).

3. **Branje in diskusija:**

a) Zdravko Neuman: Od želje do izbire poklica (nadaljnja poglavja).

b) Prospekti., brošure, poklicne slike itd.

Januar:

1. **Predavanje:** »Kako sem prišel do poklica« (predavatelj naj bo človek iz proizvodnje).

2. **Branje in diskusija:** Zdravko Neuman: Od želje do izbire poklica (zaključek).

3. **Šolska naloga:** Moja bodočnost se jasni. (Ali podobno).

Februar:

1. **Predavanje:** »Potrebe gospodarstva po kadrih« (predavatelj naj bo mladinski referent).

2. **Poučna ekskurzija** v kak rudnik.

3. **Branje in diskusija:** Prospekti, brošure, poklicne slike.

Marec:

1. **Predavanje:** »Naša šolska mreža in druge možnosti za vključitev v poklic« (predavatelj šolski poverjenik ali razrednik ali referent za poklicno usmerjanje).

2. **Anketiranje** mladine in njenih poklicnih želja.

3. **Konsultiranje** mladine — razgovori s posamezniki, roditelji in učenci o izbiri poklica. Razgovor vodijo lahko:

a) razredniki

b) šolski poverjeniki za poklicno vzgojo

c) mladinski referenti zavodov za zaposlovanje

č) poklicni svetovalci — psihologi

April:

1. Razne šolske in izvenšolske akcije ob mesecu poklicnega usmerjanja:

a) predavanja za mladino in roditelje,

b) ogledi filmov (kolikor jih niso spoznali že med šolskim letom),

c) ogledi razstav o izbiri poklica in drugih razstav,

č) poučne ekskurzije v gospodarska podjetja, zavode, ustanove ipd.,

d) branje propagandnega gradiva itd.

2. Konsultiranje posameznih mladincev in mladink o izbiri poklica (gl. marec 3. točka).

3. Kdor se ne more prav odločiti, ali pa ima kakršnekoli težave z izbiro poklica, ga napotimo v poklicno svetovalnico.

Maj:

1. Dijaki se poglobljajo v študij, da bi lažje delali drugi mesec razne izpite.

2. Isto kakor april — točki 2. in 3.!

Junij:

Praktično in konkretno vključevanje v poklic je v teku.

Ivan Oman

PROGRAM DELA POKLICNEGA USMERJANJA NA OSNOVNI ŠOLI STANE ŽAGAR KRANJ

za šolsko leto 1961/62

Na šoli je bila ustanovljena komisija za poklicno usmerjanje učencev. Sestavljajo jo naslednji člani:

1. Predsednik komisije: Oman Ivan, profesor
2. Poverjenik za 8. razred: Fister Franc, profesor
3. Poverjenik za 8. razred: Valenčič Vlasta, profesor
4. Poverjenik za 7. razrede: Oman Milka, predm. učitelj
5. Poverjenik za 6. razrede: Brudar Marija, predmetni učitelj
6. Poverjenik za 5. razrede: Šenk Francka, učiteljica
7. Poverjenik za 3. in 4. razrede: Smolkovič Marija, učiteljica
8. Poverjenik za 1. in 2. razrede: Meglič Angelca, učiteljica

Komisija se bo sestajala enkrat mesečno, po potrebi pa večkrat. Dolžnost poverjenikov je v tem, da seznanjajo s sklepi komisije predavatelje tistih razredov, za katere so zadolženi in da sprejemajo od njih vse pobude in predloge, ki se bodo obravnavali na sejah komisije. Poverjeniki komisije so bili izbrani s prostovoljnim in osebnim pristankom za delo v tej komisiji in sicer tisti, ki so še pred izvolitvijo kazali veliko zanimanje za to problematiko. Sklepi in načrti komisije bodo preneseni na seje učiteljskega zbora, ki bo to tematiko obravnaval s stališča šole kot celote. K sejam komisije bo vabljen tudi član šolskega odbora zaradi povezave komisije s šolskim odborom, ki naj podpre komisijo pri delu.

I. PROGRAM DELA PO RAZREDIH:

Da bi program dela poklicnega prosvetljevanja rasel iz razrednih potreb in razredne stvarnosti in da bi učiteljstvo bilo pravočasno opozorjeno na potrebo po poklicnem prosvetljavanju v svojem razredu ali pri svojem predmetu in da bi izdelali individualne programe, je bila sestavljena posebna interna anketa, v kateri je bilo zajeto celotno delo poklicnega prosvetljevanja. Anketa je bila razdeljena vsem članom učiteljskega zbora in sicer v nižjih razredih za vsak razred oziroma oddelek, v višjih razredih pa za vsak predmet.

Iz tako zbranih podatkov je bil sestavljen program, ki ima naslednjo vsebino:

1. r a z r e d :

Slovenski jezik: učenci bodo seznanjeni v zvezi z berili o tem, kaj opravljajo ljudje v raznih poklicih.

Učna snov: obrtniki — mizar, zidar, čevljar, ključavničar, kovač, avtomehanik itd.

Delo članov družine:

Varujmo svoje zdravje — zdravnik, zdravniška sestra, reševalec, bolničar.

Spoznavanje narave in družbe: opazovalne in poizvedovalne naloge v zvezi z učno snovjo; spoznavanje izdelkov in dela v raznih poklicih ter razgovori o poklicih.

Učna snov: moj domači kraj — trgovec, delavec, uslužbenec, učitelj, inženir itd.

Spravljanje pridelkov in sadja jeseni — kmetovalec, sadjar, vrtnar.

Delo spomladi na vrtu, polju, v vinogradu in gozdu — gozdar, živinorejec, vinogradnik.

Košnja in žetev poleti — kmetovalec.

Računstvo: enostavne uporabne naloge v zvezi z obdelanimi dejavnostmi in poklici.

Pismeni sestavki:

1. Naši obrtniki — šolska vaja.

2. Pri mizarju — šolska vaja.
3. Zdravnik je prišel — šolska vaja.
4. Kdo živi v mestu — šolska vaja.

Ilustracije:

Pri mizarju.

Zdravnik je prišel.

Tovarne v mestu.

Ekskurzije:

Ogled mizarske delavnice, dela in orodja.

Ogled čevljarske in ključavničarske delavnice, orodja in izdelkov.

Ogled mesta.

V 1. razredu bo poklicna vzgoja uvedena pri vseh predmetih in v vseh primernih situacijah na preprosto in otroku razumljiv način. Vsebina poklicne vzgoje v tem razredu in v ostalih razredih nižje stopnje bo: pravilno vrednotenje in spoštovanje vsakega dela, vzgoja veselja do dela, odgovornosti pri delu, vrednotenje ročnega in umskega dela, korist in potreba dela za skupnost.

Učenci bodo dobili prve predstave o poklicih bodisi iz opisov ali opazovanja poklicev. Razvijali bomo pri učencih interes za opazovanje in spoznavanje poklicev.

2. r a z r e d :

Slovenski jezik: Pri obravnavi beril bo tudi razpravljanje o poklicih, ki so opisani v berilih.

Govorne vaje: Pripovedovanje o delu družinskih članov.

Pismene vaje:

Od bukve do stolčka (drvarji, tesarji, mizarji).

Na avtobusni postaji (šofer).

Na križišču Jelenovega klanca (prometni miličnik).

Oficir pripoveduje.

Očka pripoveduje o svojem delu v tovarni.

Kaj dela moja mamica.

Zidar Aleš.

Ambulanta.

V vrtnariji.

V tovarni (tkalke).

Pri krojaču.

Na gradbišču.
V gozdu.

Spoznavanje narave in družbe: Poklici v vasi in mestu — spoznavanje v zvezi z učno snovjo: Kako človek spreminja in izkorišča prirodo: delo ljudi v vrtu, vinogradu; dela na polju, skrb za gozd, človek si je naredil svoje bivališče v mestu in v vasi; ustanove v mestu; poklici delovnih ljudi v mestu in na vasi in proizvodi; promet prometna sredstva, skrb za zdravje ljudi.

Ekskurzije:

Obisk vrtca (vzgojiteljica).

V tovarni Roleta (mizarji).

Obisk pri vojski.

Pri urarju.

Ogled gradbišča (zidar, gradbeni tehnik).

V delavnici Tekstilne šole.

Na vrtnariji (vrtnar).

Na polju (kmetovalec).

V gozdu.

Ilustracije:

Promet na cesti.

Promet na železnici.

V Kranju gradimo.

Prometni miličnik na križišču.

Vojak na straži.

Mizar pri delu.

Zidar pri delu.

Filmi:

Nesreče z elektriko.

Promet in prometne nesreče.

Otrok in cesta.

Razgovor:

Tovarniški delavci.

Zdravnik, medicinska sestra, bolničar, šofer rešilnega avtomobila.

Pravnik — učitelj.

Poklici na vasi — v mestu.

V razgovorih bomo poklice opisali in navedli tudi njihove lepe in težke strani, pač razvojni stopnji primerno.

Računstvo: Računske naloge v zvezi z obravnavanimi poklici. Snov bo vzeta iz poklicev šolskega okoliša.

3. r a z r e d :

Slovenski jezik: Spoznavanje poklicev, ki so opisani v berilih, razgovori o poklicih.

Pismene vaje:

Moje najljubše delo.

Ročno delo in delo s stroji.

Delavec in stroj.

Šofer vozi po predpisih.

Prometni miličnik.

Strojevodja upravlja lokomotivo.

Spoznavanje narave in družbe.

Učna snov: Sadovnjak — sadjar.

Vrt — polje — vrtnar, kmetovalec.

Gozd, vinograd — gozdar, vinogradnik.

Obrt — razni poklici v obrti.

Industrija — tekstilna, lesna, elektro, gumarska, čevljarska, kovinarska, kemična, usnjarska — opis poklicev v industrijskih panogah.

Trgovina — trgovec.

Turizem — natakar, recepcionir, kuhar, slaščičar.

Elektrika v službi človeka — elektro poklici.

Vrste prometa — cestni, železniški, rečni, zračni — poklici v prometu.

Ekskurzije:

Ogled železniške postaje.

Tovarna Peko — Tržič.

Tovarna Šešir — Škofja Loka.

Ogled kovinske delavnice.

Ilustracije:

Poljedelec.

Delavec in stroj.

Prometna sredstva.

Gozdar pri delu.

Mizar.

Risanje izdelkov v obrti, orodja v kmetijstvu.

Filmi in diafilmi:

Koloradski hrošč.

Kako nastane milo.

Mladina gradi.

Pravilna drža pri gospodinjskih delih.

Travnik. Delo na vrtu, v gozdu, na polju.

Zdravilne rastline v gozdu.
Gradnja hiše.

Računstvo: Reševanje računskih nalog iz obrtne dejavnosti ali iz industrije.

Glasbeni pouk: Pesmi raznih dejavnosti in poklicev.

Pri pouku v tem razredu bomo osvojili še druge oblike in sicer: razgovori o obrtnikih in obrti v mestu; razgovori o poklicih, ki jih učenci opazujejo zunaj šole ali na ekskurzijah; razgovori o pogojih za sprejem v razne poklice, o potrebi po izobrazbi, o raznih problemih pri delu staršev; čitanje razumljivih notic iz revij ali časopisov, dajanje opazovalnih nalog (pri kovaču, zidarju, ob žetvi, na železniški postaji itd.); radijske šolske ure; opazovanje učencev glede sposobnosti in interesov.

4. r a z r e d :

Slovenski jezik: V zvezi z berili bodo razgovori o raznih poklicih in o vzgojnih elementih poklicne vzgoje: vrednost dela, pridnost, vztrajnost, poštenje in o drugih osebnih kvalitetah, ki so potrebne dobremu delavcu.

Govorne vaje:

O poklicni tematiki, ki bo obravnavana pri drugih predmetih.

Pismene vaje:

Kaj bi rad postal.

Gozdar skrbi za gozdove.

Poklic mojega očeta.

Poklic moje matere.

Rudarji so junaki dela.

Stroj mi pomaga pri delu.

Na naftnem polju.

Spoznavanje narave in družbe:

Učna snov: povezava predpisane učne snovi s poklicem ali s poklicnim področjem, npr. poklici lesne stroke v obrti in industriji, poklici v kmetijstvu v zvezi z nižinskim ali gričevnatim svetom Panonske nižine, poklici živilske stroke v obrti in industriji,

rudarstvo: rudar, rudarski tehnik, rudarski inženir;
poklici železarske stroke: livar, metalurg itd.

Ekskurzije:

Ogled elektrarne v Kranju.

Ogled tekstilne tovarne.

Kmetijsko posestvo v Hrastju.

Obisk v tovarni Kovinar v Kranju.

Filmi in diafilmi:

Morska obala — pristanišče, ladjedelnice, letovišča.

Pridobivanje železa.

Pridobivanje nafte in njeni proizvodi.

Sodobna proizvodnja mleka.

Pridobivanje premoga.

Glinica in aluminij.

Računstvo: Reševanje različnih uporabnih nalog v zvezi s poklici v obrti in industriji.

Tehnični pouk: Izdelovanje izdelkov raznih dejavnosti, ki bodo obdelane pri pouku spoznavanja narave in družbe. V tej zvezi bo dana dobra možnost za opazovanje sposobnosti in interesov pri vsakem učencu.

Glasbeni pouk: Obravnava vsebine pesmi, ki govorijo o tej ali oni poklicni dejavnosti.

Telesna vzgoja: Gibi, ki oponašajo razna dela; ustvarjanje telesne kondicije, katere telesne sposobnosti so potrebne za razne poklice.

Pri vsakem predmetu bodo prišle v poštev še naslednje oblike dela: razgovori o lastnostih dobrega delavca in dobrega strokovnjaka; o potrebi po čimvečjem znanju učencev, katere sposobnosti so potrebne za to ali ono delo; o lepih in težkih straneh poklica.

5. r a z r e d :

Slovenski jezik: Berila, ki razpravljajo o raznih poklicih, bodo obravnavana tako, da bo podana analiza vsakega teh poklicev. Branje dnevnih časopisov in obvestil v zvezi z različnimi poklici, sestavkov v pionirskem listu. Ob življenjepisih pesnikov in pisateljev obravnava njihovih poklicev.

Pismene vaje:

Kaj bi rad postal.

Poklic, ki mi ugaja.

Ogledali smo si mizarsko delavnico.

Na kmetijskem posestvu.

Govorne vaje: Krajši referati v zvezi z različnimi ekskurzijami in ogledi delovnih mest.

Spoznavanje narave: Obravnava učne snovi in naslednjih poklicev: Rodovitna zemlja, polje, vrt — kmetijski delavec, kmetijski tehnik, agronom.

Pašnik, vinograd, sadovnjak: veterinar, kletar, sadjar.

Sila — veter, tekoče vode: vremenoslovec, inženirji za vodne gradnje, električar, elektrotehnik, elektroinženir.

Para in njena sila: poklici v zvezi z železnico bencinski motor, smodnik: mehanik, šofer, puškar. Gradbeni material, gradnje: poklici v zvezi z gradbeništvom in gradbeno industrijo.

Vrt, polje: biolog, vrtnar, agronom, agrokemik.

Spoznavanje družbe: Učna snov — spoznavanje poklicev.

Uvod v spoznavanje družbe: geograf, geolog, zgodovinar.

Naše morje: ribič, mornar, ostali poklici v pomorstvu in v ladjedelništvu.

JLA — naše gore: vojaški poklici, gozdarski tehnik, oglar.

Po gorskem svetu: rudar, poklici v turizmu.

Rudna bogastva: poklici s področja železarstva.

Panonska nižina: kmetijski poklici, poklici živilske industrije, tekstilne industrije.

Promet: poklici kopnega, vodnega in zračnega prometa, turizem.

Skrb za kulturo in zdravstvo: zdravstveni, kulturni, prosvetni delavci.

Ekskurzije:

Ogled kmetijskega posestva.

Gradbišče.

Elektrarna — vinska klet.

Opekarna — Knjižnica.

Muzej.
Mehanična delavnica.
Tekstilna tovarna.

Filmi in diafilmi:
Pridobivanje soli
Pridobivanje aluminijskega.
Potapljači dvigujejo potopljeno ladjo.
Pridobivanje premoga.
Promet in prometna sredstva.
Potovanje z letalom.

Matematika: Uporabne naloge bodo povezane s poklici in poklicnimi področji, ki bodo obravnavane pri drugih predmetih.

Tehnični pouk: Učenci se bodo ob delu seznanjali z različnimi poklicnimi področji in z različnimi izdelki n. pr. lesna stroka — izdelki in poklici te stroke; kovinska stroka, elektro stroka itd.

Telesna vzgoja: Razni gibi v zvezi z deli v poklicih; ustvarjanje fizične kondicije, vaje v telesnih spretnostih in opazovanje učencev glede telesne spretnosti.

Ostale oblike poklicne vzgoje: Opazovanje učencev glede njihovih interesov in sposobnosti v osebnostih potezah učencev; razgovori s starši o interesih, nagnjenjih, sposobnostih in osebnostnih potezah njihovih otrok, razne opazovalne naloge učencem, razgovori o lepotah in težavah dela na tem ali onem poklicnem področju po ekskurzijah ali individualnem opazovanju različnih del na terenu, razgovori o poklicnih interesih, interesni krožki za učence itd.

6. d o 8. r a z r e d :

Slovenski jezik: Pri berilih, ki obravnavajo poklicno tematiko, bo govor o odgovarjajočih poklicih.

6. r a z r e d :

Primeri:

A. J. Trgatev — vinogradniško delo, kmetijstvo. Naša prva primorska tiskarna — grafična stroka.

V. B. Komendant Stane — vojaški poklici.

T. Č. Deklica iz revirja — jeseniška železarna, rudarstvo.

J. K. Mačkova očeta — lepote in težave kmečkega dela.

J. S. Levstik — nedokončan študij, zasilna služba brez pravega poklica.

7. r a z r e d :

V. V. Jeklenica — železarstvo.

J. J. Deseti brat — šola nekdanj in danes — prosvetno delo.

F. M. Ptički brez gnezda — mojster in vajenec nekdanj in danes. Vrste obrti.

J. O. Nikola Tesla — delo znanstvenika.

E. C. Gospa Curie — zadovoljstvo ob novih odkritjih tehnike.

M. M. Črna umetnost — grafična stroka.

G. Boj za proizvodnjo — usnjarstvo, samoupravljanje, vodilni kader.

8. r a z r e d :

J. R. Tržičan — socialno delo, socialni delavci.

T. S. Šarabanka — rudarski poklici.

F. P. Pismo staršem — o svobodni izbiri poklica.

F. K. Pod zemljo — rudarski poklici.

J. K. Agitator — politični delavci.

M. B. Bolnica v gorah — zdravstveni poklici.

Pismene vaje:

Ko bom velik...

Poklic mojega očeta

Poklic moje matere

Vsak je svoje sreče kovač

Na razpotju (ob koncu osemletke)

Govorne vaje: Učenci bodo delali referate o delu in poklicih, ki jih bodo opazovali skupinsko na ekskurzijah ali individualno po nekem načrtu, ki bi bil izdelan za vse tri višje razrede. Na ta način bi se sistematično obravnavali glavni in vidnejši poklici v kraju.

Matematika: Naloge bodo vzete iz delovnega področja šolskega okoliša in tako snov vezale na razne poklice.

6. r a z r e d :

Primeri:

Računanje cen vkuhanega sadja, sočivja itd.

— v gostinstvu

— v gospodinjstvu
procentni račun: uradnik v podjetju, banki, zlatar
teža moke in kruha — pek
morske milje in km — mornar
prevozi z avtomobilom — šofer
mast in slanina (računi) — mesar
merjenje na terenu — geometer

8. r a z r e d :

Naloge iz elektrike — elektro stroka
zmesni račun — trgovec in pek
vodni tok (cevi) — vodni instalater
zlitina — zlatar, graver
problemi v delu — gradbeni tehnik
naloge o vožnji — šofer
obrestni račun — bančni uradnik
funkcije — železničar

Obravnava površin v zvezi s kmetijstvom, volumna v zvezi z gozdarstvom ali drugimi panogami gospodarstva.

Fizika: Razne fizikalne zakonitosti in primeri fizikalnih pojavov bodo povezani z različnimi dejavnostmi in poklici.

Primeri:

področje akustike: poklici glasbenega področja

področje mehanike: poklici mehničnega in strojnega področja

področje optike: poklici — fotograf, optik

področje kalorike: poklici — strojnik, strojevodja, kurjač, kotlar itd.

področje elektrike: elektro poklici

Ekskurzije v okoliške delavnice v zvezi z obravnavano učno snovjo.

Spoznavanje sposobnosti in interesov pri posameznih učencih za to ali ono področje:

Filmi:

Od bakle do televizije

Trafo postaja

Strela in strelovod

Po poti elektronov

Biologija: Učna snov daje veliko možnost za povezavo z raznimi poklici.

6. r a z r e d :

Učna snov:

Življenje v vodi — ribogojnice — morje kot življenjski prostor: poklici: ribič, delo v tovarnah za predelavo rib — živilska industrija.

Delo človeka pri spreminjanju tal — gnojenje — obdelovanje polj, travnikov, sadovnjakov — naravna in umetna gnojila: poklici: poljedelec, sadjar, vinogradnik, kemik, geolog, agronom.

Cvet — cvetice — kulturne, zdravilne in industrijske rastline: poklici: vrtnar, gozdar, gozdarski tehnik, inženir, farmacevt itd.

7. r a z r e d :

Učna snov: zgradba in delovanje človeškega telesa.

Na to snov bodo vezane naslednje teme: pomen posameznih organov človeškega telesa za ta ali oni poklic; bolni in po funkcioniranju prizadeti organi — ovira za ta ali oni poklic, poklicne bolezni na raznih področjih dela. Obravnava naslednjih poklicev: strežnik, bolničar, medicinska sestra, sanitetni tehnik, medicinski laborant, fizioterapevt, otroška negovalka, zdravnik.

Pri ekskurzijah, ki bodo opravljene na raznih delovnih področjih, opozarjamo učence na opazovanje funkcije in važnosti tega ali onega dela telesa pri opravljanju dela v poklicu.

Filmi:

Življenje v vodni kapljici

Življenje v mlaki

Ribolov

Razširjevanje rastlin

Pesem jeseni

Hmelj

Vinogradništvo

Gojitev tobaka

Botanični vrt

Čuvajte svoje oči

Higienska zaščita pri delu

Električne nasreče in njihovo preprečevanje
Osebna higiena
Transfuzija krvi

Kemija: Pri pouku kemije bodo izkoriščene vse možnosti za razvijanje interesov za različne poklice. Obravnava poklicev bo vezana na naslednja poglavja učne snovi:

Analiza — sinteza, kislina, baze, soli: kemijski laboranti v različnih tovarnah in ustanovah, farmacija.

Belilna sredstva, H_2O_2 , barvila: frizerska stroka.

Kovine: metalurgija, strojni in mehanični poklici.

Steklo: steklar, steklobrusilec.

Ogljik, premog, koks — črna metalurgija, plinarne: rudarski tehnik, rudarski inženir.

Alkoholno vrenje: destilacija alkoholnih pijač, tovarna sadnih sokov, biokemik, kletar.

Apnenec, lapor, cement, apno, beton: poklici vseh stopenj in smeri v gradbeni stroki.

Sladkor, škrob, maščobe: živilska industrija.

Celuloza: papirniška, tekstilna industrija, sanitarni material.

Beljakovine: prehrambena stroka, mlekar, sirar.

Tanin: usnjarstvo in usnjarski poklici.

Zdravila: tovarne zdravil, farmacija, medicinski laborant, medicina.

Plastične mase: industrija plastičnih mas.

Načrtno spoznavanje interesov pri učencih glede raznih področij in smeri gospodarstva.

Laboratorijsko delo bo s praktične strani poglobljalo teoretično znanje učencev, kjer bodo prihajali do vidnega izraza delovni in poklicni interesi učencev ter tudi njihova nagnjenja in sposobnosti.

Ekskurzije:

Tovarna Iskra Kranj

Steklarna Hrastnik

Vino Kranj

Filmi:

Premogovnik

Pivovarništvo

Pridobivanje aluminija
Nafta
Kuhinjska sol
Kemija živih bitij
Predelovanje sladkorne pese

Zgodovina: Učna snov bo povezana z določenimi gospodarskimi dejavnostmi, ki so vsebinsko in idejno vezane s to snovjo.

Fevdalizem: kmetijsko delo in kmetijski poklici, razvoj kmetijskih poklicev do današnje stopnje, napredno kmetijstvo in delo v sodobnih kmetijskih poklicih.

Razvoj tiska — poklici v grafični stroki.

Nastanek mest in meščanstvo: gradbeni poklici in njihov razvoj, poklici v današnjem gradbeništvu; poklici v mestu: trgovina, nameščenic v raznih strokah, obrt raznih vrst in ustrezni poklici. Razvoj gospodarstva po francoski revoluciji; razvoj obrti — manufakturne delavnice — industrijska podjetja — obrt nekdanj in danes — obrti, ki so izumrle in danes izumirajo — obrtna dejavnost industrijskega tipa: industrijski mizar, čevljar, konfekcija (šivilja konfekcije), rokavičar, pletilja itd.

Razvoj industrije v 19. stoletju — razvoj tovarn v mestu in okraju — poklici v teh industrijskih panogah (usnjarstvo, železarska industrija, živilska industrija itd.).

Delavsko gibanje: vrste industrije, ki je zaposlevala delavce in razni poklici v industriji.

Zemljepis: Na učno snov, ki vsebuje mnogo elementov za poklicno vzgojo, bodo vezani različni poklici in poklicna področja.

Primeri:

Relief:

Nižinski svet — kmetijstvo: poklici v kmetijstvu — kmetijski tehnik, agronom, sadjar, vrtnar, vinogradnik, veterinar itd.

Gorski svet — gozdarstvo: poklici: gozdar, gozdni tehnik, gozdarski inženir, geometer.

Vodovje:

Izkoriščanje vodne sile: hidrocentrale — električar, elektrotehnik, elektroinženir;

Vodni promet: mornar, pomorski tehnik, strojnik na ladji; jezera — morje: ribolov — turizem: ribič, poklici v turizmu: recepcioner, servirka, natakar, kuhar, slaščičar, ekonomist, administracija itd.

Pri temah o gospodarstvu FLRJ bo obilo možnosti za povezavo s poklicnimi področji:

Kmetijstvo v FLRJ:

poljedelstvo: poljedelec, kmetijski tehnik, agronom

živinoreja: živinorejec, veterinar

gozdarstvo: gozdar, tesar, gozdni tehnik, gozdni inženir

sadjarstvo: sadjar

vrtnarstvo: vrtnar

vinogradništvo: vinogradnik, tehnik

Industrija v FLRJ:

težka industrija: metalurg, livar, valjalec, topilničar, metalurški tehnik, inženir metalurg itd.

elektroindustrija: električar, elektromehanik, radiomehanik, elektro-radiotehnik, elektroinženir itd.

lahka kovinska industrija: strojni ključavničar, mehanik, finomehanik, orodjar, instrumentar, strojni tehnik, strojni inženir itd.

živilska industrija: biolog, biokemik, tehnik, inženir

gradbena industrija: zidar, gradbeni tehnik, gradbeni inženir, arhitekt, industrijski tehnik

kemična industrija: steklar, izdelovalec anorganskih soli, kemijski tehnik, inženir, kemijski laborant, farmacevt itd.

lesna industrija: gozdar, mizar, tesar, tehnik, lesni tehnik itd.

usnjarska in čevljarska industrija: čevljar, usnjar, čevljarski — usnjarski tehnik, čevljarski inženir

Promet v FLRJ:

kopni: poklici: strojevodja, šofer, vlakovodja, prometnik

vodni: mornar, strojnik, ladjedelničar, poklici vojne mornarice

zračni pilot, stevardesa

Turizem, tujski promet v FLRJ in poklici, ki so v zvezi s tem področjem: administrativni in ekonomski poklici, natakar, kuhar, slaščičar, servirka, recepcioner itd.

Pri vseh poklicih bo viden poudarek prav na vlogi strokovnjakov za napredek v gospodarstvu in v zvezi s tem o potrebi strokovnega izobraževanja.

Ekskurzije:

Tovarna Iskra Kranj

Tovarna čevljev Planika Kranj

Tovarna usnja Standard Kranj

Tovarna Sava Kranj

Tovarna Tekstilindus Kranj

Roleta Kranj

Filmi:

Rečna plovba

Oblaki in padavine

Plitvička jezera

Morski ribolov

Gozdovi naše bogastvo

Jugoslovanski les in izdelki

Izdelovanje papirja

Pridobivanje nafte

Flora Kamniških Alp

Pridobivanje soli

Tuji jezik: možnosti za poklicno vzgojo so manjše. Obravnavali bomo poklicno tematiko v zvezi z berili, ki govore o poklicih, n. pr. kmet, učitelj, slikar, mizar, šivilja, kuharica, mornar, zidar, arhitekt, steklar, ključavničar, instalater.

V zvezi s poklicno vzgojo učencem prikažemo poklice, ki zahtevajo znanje tujega jezika, n. pr. korespondent, prevajalec, ekonomist, komercialist itd. Poleg tega prikažemo tudi potrebo po znanju tujega jezika pri opravljanju določenih poklicev

v turizmu, trgovini, prometu in v raznih vejah gospodarstva.

Tehnični pouk: Od mnogih možnosti, ki jih vsebuje ta predmet, bo predvsem poudarek na naslednjih:

1. Spoznavanje praktičnega dela na posameznih delovnih področjih n. pr. lesna, kovinska, elektro stroka itd.

2. Izdelovanje izdelka te ali one stroke pelje k opazovanju zahtevnosti posameznih strok in približuje učenca praksi in njeni zahtevnosti.

3. Obravnava posameznih poklicev tudi z vidika lepih in težkih strani poklicnega dela.

4. Vzgaja miselnost o enakovrednosti poklicev in o potrebi vseh poklicev za nemoten potek našega življenja.

5. Spoznavanje učenčeve sposobnosti, nagnjenj in interesov ob neposrednem praktičnem delu.

6. Analiza, razgovor in prikazovanje posameznih tehnoloških procesov, npr. žaganje, skobljenje, lep-ljenje, piljenje, oblikovanje itd., v zvezi s tem povezava s poklici, kjer so ti procesi potrebni.

7. Spoznavanje poklicev zunaj šolske delavnice z obiski delavnic in s spoznavanjem dela, orodja, strojev in izdelkov.

8. Razgovori z mojstri in delavci na raznih poklicnih področjih zaradi spoznavanja poklicev in njihovih zahtevnosti.

Gospodinjski pouk: Učna snov nudi mnogo možnosti za poklicno vzgajanje.

Primeri:

Delo v gospodinjstvu, red in snaga v gospodinjstvu; poklic — gospodinjska pomočnica.

Hrana, najvažnejše snovi, ki gradijo telo in so telesu potrebne, živila — poklici: kuharica, kuhar, slaščičar.

Industrijska proizvodnja — poklici v industriji.

Ureditev in razdelitev vrta — poklic: vrtnar, ekonom.

Zelenjava in sadje v prehrani, priprava mize za kosilo, kulturne navade pri jedi — poklici: trgovec, gospodinjska pomočnica, servirka, natakár.

Obleke, vrste perila, konfekcijsko perilo, vzdrževanje perila — poklici: tkalec, predilec, tekstilni tehnik, pletilja, šivilja, šivilje konfekcijskega perila, rokavičar, bolniška sestra, krojač, gospodinjska učiteljica.

Ekskurzije:

Tovarna konfekcije

Mestna vrtnarija

Mestna restavracija

Trgovina s sadjem in zelenjavo

Tekstilna tovarna

Tovarna pletenin Špik

Krojaška in šiviljska delavnica

Filmi:

Osebna higiena

Naši zobje

Nega otroka

Prehrana dojenčka

Likovni pouk: Risanje raznih situacij pri poklicnem delu in izdelkov raznih poklicev. Učenci spoznavajo umetniško izdelane predmete in njih nastanek.

Grafika — poklici grafične stroke: črkostavec, tiskar, fotograf, klišar.

Risanje vzorcev — šola za oblikovanje — poklici: slikar, kipar, tekstilno vzorčarstvo, graver.

Ustanove, ki vzgajajo poklice v umetnosti: poklici — slikar, grafik, kipar, arhitekt, umetnostni zgodovinar.

Razvijanje in spoznavanje sposobnosti učencev na tem področju in usmerjanje sposobnih učencev v ustrezne likovne poklice.

Glasbeni pouk:

a) Obravnava raznih poklicev v zvezi z vsebino pesmi, ki so na programu po učnem načrtu.

b) Seznanjanje učencev z raznimi glasbenimi poklici: učitelj glasbe, komponist, pevovodja, dirigent, glasbeni poklici v orkestru, operni pevec, profesor glasbe, glasbeni kritik.

- c) Ustanove, ki vzgajajo te poklice.
- d) Opazovanje učencev glede glasbenih interesov in sposobnosti.

Telesna vzgoja:

Spoznavanje poklicev in poklicnih področij s posebnim poudarkom na fizične zahtevnosti.

Razvijanje telesne kondicije pri učencih.

Poklici tega področja: učitelj in profesor telesne vzgoje, poklici raznih športnih panog.

Poklicna področja, kjer se izdelujejo razne vrste telovadnega in športnega orodja.

Ustanove in poklici, ki se ukvarjajo s terapijo poškodovanih telesnih delov: ortopedi, fizioterapevti, bolničar.

Ustanove, ki vzgajajo poklice za telesno vzgojo.

II. OSTALE DEJAVNOSTI

1. Krožki in svobodne aktivnosti

Za razvijanje poklicnih interesov in sposobnosti za to ali ono dejavnost bodo po razredih ustanovljeni in organizirani naslednji interesni krožki:

tehnični krožek raznih smeri, fotografski, prometni,

vrtnarski,

šivalni, likovni,

modelarski, gospodinjski

dramski, kemijski,

za prvo pomoč, šahovski,

odbojgarski, plesni,

šolska delovna zadruga.

Zahtevnost in dejavnosti v vsakem krožku bo prilagojena starostni stopnji učencev.

2. Predavanje in razgovori s starši in učenci

Razredniki bodo že od 5. razreda dalje nakazovali staršem na roditeljskih sestankih pomen pravilne izbire poklica. Na podlagi krajših referatov bodo razredniki načeli razgovore o poklicni tematiki. Tako bodo starši dobivali že v petih in še v še

stih razredih potrebne informacije o tem, kako naj družina sodeluje in pomaga otroku pri pravilni izbiri poklica. Posebno bo na tej stopnji poudarjena potreba po spoznavanju otrok glede njihovih sposobnosti in interesov; potreba po spoznavanju poklicnih področij in po tesnem sodelovanju družine s šolo in z drugimi vzgojnimi ustanovami, ki pozneje sodelujejo pri izbiri poklicev.

Na soroden način bodo razredniki petega in šestega razreda zainteresirali tudi učence teh razredov za poklicno tematiko in jih tako navajali na razmišljanje o izbiri poklica in na izbiro najzanimivejših poklicnih področij.

V zvezi s tem bodo razredniki navajali učence na šolsko delo in izobraževanje, ki je prvi pogoj za vstop v ta ali oni poklic.

V sedmem razredu bo sistem predavanj in razgovorov izveden že po izdelanem načrtu.

Teme:

1. Splošna izobrazba je nujno potrebna za strokovno izobraževanje.
2. Vrednost posameznih učnih predmetov za uspeh v poklicu.
3. Kaj moramo upoštevati pri pravilni izbiri poklica.
4. Vidni poklici v komuni.
5. Ustanove, ki pomagajo pri izbiri poklicev.
6. Strokovne šole I. in II. stopnje.

Te teme bodo obravnavane tudi na roditeljskih sestankih.

V 8. razredu:

1. Glavna načela pri izbiri poklica.
2. Telesno zdravje in izbira poklica (predava zdravnik).
3. Izbira poklica in duševne sposobnosti.
4. Pomen posameznih predmetov za določena poklicna področja.

5. Strokovne šole I. in II. stopnje in pogoji za sprejem v te šole.

6. Perspektiva gospodarstva v komuni.

Predavanja staršem učencev 8. razreda na roditeljskih sestankih:

1. Glavna načela pri izbiri poklica.

2. Naloga družine pri pomoči ob izbiri poklica.

3. Možnosti vključevanja v uk.

4. Strokovne šole I. in II. stopnje in pogoji za sprejem.

5. O prespektivah gospodarstva v komuni.

Poleg predavanj bodo na posebnih govorilnih urah razgovori s posameznimi starši o njihovih otrocih, glede njihovih poklicnih interesov, sposobnosti, potez osebnosti itd.

III. ANKETE

a) Izvedena bo anketa o poklicnih interesih učencev, ki bodo letos dovršili 8-letno šolsko obveznost.

b) Za predavatelje bosta izdelani dve anketi: prva anketa načelne vsebine naj bi ugotovila stopnjo pripravljenosti za sodelovanje v poklicni vzgoji in zbrala mnenja o potrebi po poklicni vzgoji, podatke o dosedanjem delu na tem področju, predloge glede oblike dela poklicne vzgoje; druga anketa, konkretne vsebine, naj bi zbrala podatke programske vsebine in vse konkretne podatke o raznih oblikah dela, ki bi bili uporabljeni za izdelavo prednjega programa o poklicni vzgoji po razredih oziroma predmetih.

IV. KROŽEK ZA POKLICNO USMERJANJE

Za učence osmih razredov in tudi učence nižjih razredov, ki bodo letos dovršili osemletno šolsko ob-

veznost, je organiziran krožek za poklicno usmerjanje. Glavni namen krožka je vsestransko razgibati in zainteresirati učence za poklicno problematiko in jim pomagati pri raznih vprašanjih in pri kočljivi problematiki. Krožek si bo izbral izmed članov aktiv, kjer bodo posamezni učenci imeli določene naloge:

a) referenti za posamezne časopise in revije (Delo, Glas, TT, Politika, Mladina, Ljubljanski dnevnik, Delavska enotnost, Otrok in družina, Naša žena, Arena, Življenje in tehnika), njihova naloga pa je, da redno zasledujejo članke, objave, razpise, ki zadevajo poklicno tematiko;

b) referent za štipendije išče podatke in informacije o štipendijah,

c) referent za povezavo z odsekom za poklicno usmerjanje pri Zavodu za zaposlitev delavcev — naloge: išče podatke, ki so potrebni učencem v zvezi s poklicnim usmerjanjem in izbiro poklica,

d) referent za vprašanja — zbira vsa vprašanja učencev in v povezavi z drugimi referenti išče nanje odgovore,

e) referent za tehnična dela — naloge: vsi tehnični posli, ki služijo poklicnemu usmerjanju učencev (zbiranje prispevkov, lepljenje v posebne mape, urejanje nabranega materiala itd.).

Krožek bo organiziral obisk raznih delovnih področij po poklicnih interesih učencev v povezavi z Zavodom za zaposlovanje delavcev v Kranju.

Krožek bo organiziral posebne diskusijske ure, ki bodo povezane tudi s čitanjem raznih brošur in člankov o poklicnem usmerjanju (npr. brošura Z. Neuman: Od želje do izbire poklica itd.).

Krožek bo organiziral razna predavanja za učence in starše: Gradbeništvo in gradbeni poklici (za učence).

Gumarska stroka in poklici v tej stroki (za učence).

Gospodarstvo v kranjski komuni (za starše in učence).

Možnosti vključevanja v uk in strokovne šole prve in druge stopnje (za učence in starše).

Krožek bo priporočal učencem, ki imajo probleme pri izbiri poklica, obisk na Poklicno posvetovalnico pri Zavodu za zaposlovanje delavcev v Kranju.

Jan Makarovič

PRIMER PREDAVANJA ZA MLADINO

Predavanja so zelo razširjena in v splošnem dobra oblika poklicne vzgoje, čeprav drži, da jim večkrat dajemo prednost pred drugimi, bolj temeljitimi in uspešnimi oblikami dela.

Običajna pomanjkljivost predavanj, ki se izvajajo pri nas, je v tem, da so presplošna, premalo konkretna in določena. Mladina si želi od predavatelja predvsem konkretnih podatkov in dejstev, slikovnih opisov raznih poklicev in delovnih pogojev, konkretnih napotkov in nasvetov. Vse to ji pa lahko nudi le tak predavatelj, ki temeljito pozna položaj na terenu, želje in nazore mladine. Zato je nemogoče sestaviti tako shemo za predavanje, ki bi se dala uporabiti ob vseh prilikah ter v vsakem kraju in času.

Druga pomanjkljivost teh splošnih predavanj je v tem, da nam skušajo v eni ali dveh urah prikazati tako kompleksno in mnogostransko problematiko, kot je problematika poklicnega usmerjanja. To je seveda nemogoče. Tema, ki obravnava na primer samo eno panogo industrije ali samo vprašanje telesnih sposobnosti, je več kot dovolj obširna za celo predavanje.

Predavanje, ki začne s pomenom poklicne izbire ter nadaljuje s pomenom sposobnosti, interesov, osebnostnih karakteristik, se pomudi pri socialističnem vrednotenju dela, pri razvoju industrije itd., mora nujno biti površno in nezadovoljivo. Vse to so namreč osnovni elementi poklicne vzgoje, ki jih mo-

ra učenec že poznati na osnovi vsakodnevnega vzgojnega procesa.

Pričujoči »Primer predavanja« torej nikakor ni mišljen kot vzorec, ki bi ga bilo treba posnemati. Navajamo ga predvsem zato, ker daje v zgoščeni in skrajšani obliki pregled celotne problematike poklicne izbire, kot jo mora otrok poznati, in ker bo morda dal pedagogu kako idejo za približanje te problematike otroku.

Seveda pa je morda včasih dobro izvesti kako predavanje kot pregled in osvežitev snovi, ki si jo je otrok že osvojil.

1. Pomen poklicne izbire
2. Sposobnosti
3. Interesi
4. Spoznavanje poklicev
5. Pomoč in značaj poklicnih svetovalnic
6. Zastareli nazori o izbiri poklica. Ekonomski razvoj in perspektive: delo v socializmu.

1. P o m e n p o k l i c n e i z b i r e. Si že kdaj stal pred kako težavno odločitvijo? Prav gotovo si, in ne samo enkrat. V mestu vrtijo nov kavbojski film, ti pa še nimaš napisane matematične naloge; rad bi šel igrat nogomet, pa moraš prinesiti premog iz drvarnice itd. Seveda se v vseh takih primerih trudimo tako urediti stvari, da bi bil volk sit in koza cela. Toda to nam ne uspe vedno. Je že tako, da mora biti včasih volk sit, pa naj pri tem ostane koza cela ali pa ne. Toda zaradi tega si še ne delamo sivih las. Če nisi videl kavbojskega filma, se ne bo svet podrl in tudi če v šoli nimaš naloge, se to včasih še vedno da kako popraviti. Toda odločitve so različne. Nekaterne so manj važne, druge pa so bolj pomembne in lahko celo usodne. Vsekakor boš pre-mišljeval in se odločal dlje časa, če se odpravljáš na dolgo potovanje, kot pa če gre samo za kratek sprehod ali izlet v okolico. Tembolj pa moraš raz-misliti in temeljito preudariti, predno se odločiš za potovanje, ki bo trajalo vse tvoje življenje.

Nemara se boš nasmehnil in rekel, da takega potovanja sploh ni. Toda samo pomisli na tiste, ki so pred leti trumoma odhajali v Ameriko. Večinoma so bili prepričani, da bodo ostali v tujini nekaj mesecev, kvečjemu eno leto. Pa se je pokazalo, da resnica ni tako rožnata, kot so si jo predstavljali. Bili so lahko srečni, če so zaslužili dovolj za življenje, in polagoma so morali opustiti upanje, da bi si prislužili dovolj denarja za vrnitev. Nekaj časa so domov še prihajala pisma, potem pa je izginila vsaka sled za njimi: zasulo jih je v kakem rudniku v Kaliforniji ali v Čilu in nihče ni nikdar zvedel, kje je njihov grob. Drugi so se vrnili po letih razočarani in izmozgani do kraja, tako da niso bili za nobeno delo več. Sedaj so spoznali svojo napako: premalo so premislili, premalo preudarili in premalo pretehtali svojo odločitev, predno so storili svoj usodni korak. Premalo so razmislili o tem, če je vse resnica, kar ljudje govore o Ameriki. Premalo so vedeli o Ameriki, predno so se odločili za pot.

Seveda so nekateri dobro naleteli in se čez leta res vrnili z žepi, natrpanimi z dolarji, kot so obljubljali, predno so stopili na ladjo. Toda ti so imeli srečo.

Kjer gre za vse tvoje življenje, je nesmiselno računati na srečno naključje in je mnogo bolje vse pametno preračunati in premisliti, da ne boš svoje odločitve obžaloval, ko bo prepozno. Po toči zviniti je prepozno.

Saj se tudi ti pravkar odpravljáš na potovanje, ki ne bo nič manj važno kot potovanje v Ameriko. Odločáš se za poklic, ki ga boš opravljal vse življenje. Če sploh kdaj, potem velja v tem trenutku: »Dvakrat premisli, enkrat stori!«

Toda morda ti ni povsem jasno, kaj vse moraš upoštevati, predno se boš odločil za pot. Predno se odločimo za kak daljši izlet, moramo podrobno preštudirati na zemljevidu, kod nas bo pot vodila, kaj vse bomo videli na njej in ali bo izlet tako prijeten in zanimiv, da se splača izbrati prav to smer. Morda

bi bilo bolje iti po kaki drugi poti? Upoštevati moramo tudi naše zmogljivosti. Morda je pot preveč strma, preveč naporna, nevarna, neprehodna? O vsem tem se lahko poučimo iz zemljevida. In tudi pri izbiri poklica nam je nujno potreben tak zemljevid, če nočemo obtičati kje v močvirju.

Oglejmo si torej naš zemljevid!

2. S p o s o b n o s t i. Prvo, kar moraš storiti, je to, da preudariš svoje sposobnosti. Prav je, da zaupaš vanje. Toda zavedati se moraš, da so tvoje sposobnosti omejene. Tudi najmodernejša Dieselova lokomotiva lahko potegne za seboj samo določeno število vagonov; če jo hočemo obremeniti bolj, kot zmore, bomo stroj kvečjemu pokvarili.

Med najdragocenejšimi »aparati«, s katerimi te je obdarila narava, so vsekakor tvoji čuti. Eden najslavnejših živečih psihologov imenuje čute »vodnike življenja«. Čuti nam ne odpirajo samo pisanega bogastva zvokov, barv, oblik, okusov in vonja, temveč so nam neobhoden vodnik na poti skozi življenje. Brez njih bi bili podobni popotniku, ki se je znašel sam samcat v neznani pokrajini sredi megle. Upoštevati moraš, da je pri nekaterih poklicih potrebna prav posebna ostrina določenih čutov. Kemik in kuhar potrebujeta dober vonj in okus, prometnik in slikar morata dobro razlikovati barve, precizni mehanik in urar morata imeti oster vid, kiparju pa vid ni tako zelo potreben. Sploh so pri nekaterih poklicih določeni čuti bolj važni, drugi spet manj. Tako so n. pr. slepci običajno izvrstni telefonisti in zelo dobro uspevajo v celi vrsti poklicev.

Toda ustreznost razvitosti nekaterih svojih čutov boš težko presodil sam. To velja n. pr. za tako imenovano barvno slepoto, ki seveda ni nikakršna bolezen, temveč le prirojena posebnost vidnega čuta nekaterih ljudi. Barvno slepi ljudje ne razlikujejo nekaterih barv, vendar se te svoje posebnosti navadno niti ne zavedajo, ker razlikujejo predmete po njihovi svetlosti. Znan psiholog, ki je barvno slep, pripoveduje, da se mu o tem ni niti sanjalo,

predno niso pri njem nekoč uporabili posebne preizkušnje. Za psihologa je precej vseeno, ali je barvno slep ali ne, tembolj važno in morda tudi usodno pa je to pri tehničnih poklicih, kjer imamo opravka z barvnimi signali. Če si se odločil za tak poklic, je dobro, da pri psihologu preizkusiš svoje razpoznavanje barv.

Ostrina čutov je prirojena in se z vajo ne da izboljšati, vendar to nikakor ne pomeni, da čutov ni potrebno urediti. Indijanec vidi v gozdu tisoč stvari in sliši tisoč zvokov, ki uidejo nevajenemu ušesu belca. In vendar so raziskovalci ugotovili, da nimajo Indijanci nič ostrejših čutov kot mi, toda s stalno vajo jim uspe, da izurijo svoje opazovanje do največje možne mere. Ostrina opazovanja, stalna pozornost za najmanjše podrobnosti ni samo izredno važna za uspeh v šoli in v poklicu, temveč nam dela življenje zanimivejše in bogatejše.

Nekega poštarja je vodila pot nepretrgoma 22 let vsak dan skozi neki gozd, pa ni vedel povedati, ali je gozd listnat ali iglast. Kako enolično je moralo biti življenje tega poštarja, pa bi bilo lahko tako zanimivo!

Med tako imenovanimi duševnimi sposobnostmi moramo omeniti predvsem inteligentnost, ki pomeni sposobnost za ugotavljanje tega, kar je stvarjem skupno in po čemer se razlikujejo, ali kot se temu pravi znanstveno, sposobnost sinteze in analize. Splošna inteligentnost ni važna le pri tako imenovanih intelektualnih poklicih, temveč je bolj ali manj potrebna pri vsakem poklicu. Zelo napačno je trditi, da pri čisto telesnem delu inteligentnost ni potrebna, češ da tako delo lahko opravlja »vsak idiot«. Saj se je človekova inteligentnost razvila prav pri telesnem delu. Splošna inteligentnost ni potrebna le za znanstvene raziskave, temveč za najbolj preprosto ohranitev življenja. Zato opazimo inteligentnost tudi pri živalih, čeprav v neskončno manjši meri kot pri človeku. Engels pravi, da se je prvotna analiza pojavila takrat, ko je opica prvič razbila kokosov oreh, da bi se polastila njegove vse-

bine. Ko bi opica ne bila dovolj »inteligentna« in ne bi znala razlikovati vsebine kokosovega oreha od njegove trde lupine, bi morala poginiti od lakote. Inteligentnost je torej potrebna povsod, toda na srečo smo vsi bolj ali manj inteligentni, tako da je le neznatno število tistih, ki zaradi svoje duševne nerazvitosti niso sposobni za prav noben poklic.

Seveda imamo poleg splošne inteligentnosti še celo vrsto drugih duševnih sposobnosti, tako n. pr. dober spomin, ki je važen v vsakem poklicu, saj skoraj vsi poklici danes zahtevajo mnogo znanja, in nikdar ne bo dobro vozil tisti, ki ima glavo kot rešeto, ki vse pade skozenj, karkoli vržeš vanj. Toda na srečo ni to prav nič potrebno. Saj sam veš, da si v šoli mnogo stvari ne zapomniš samo zato, ker ne poslušаш dovolj pozorno. Mnogi fantje imajo v mezinu vse moderne tipe avtomobilov, bitk s Turki si pa ne morejo in ne morejo zapomniti. Saj smo vsi taki: lahko si zapomnimo tisto, kar nas zanima, kar nas ne zanima, pa znova in znova pozabljamo. Zato je napak, da kar napraviš križ čez kak šolski predmet, v katerem dobivaš slabe rede. Mnogo bolje bo, da premisliš, ali ni tudi v tem predmetu kaj zanimivega zate: morda je v kaki zvezi s čim takim, kar te sicer zanima? Če te bo snov zanimala, si jo boš tudi mnogo bolje zapomnil in obenem uril svoj spomin, ki ti bo pozneje v življenju in v poklicu prišel tako prav.

Duševne sposobnosti torej niso stalne in za večno določene. Seveda se lahko razvijejo le do neke meje, vendar le redkokdo v vsem svojem življenju te meje resnično doseže; nikdar ni mogoče reči, da so vse naše sposobnosti razvite do skrajne meje in da ni mogoče storiti za njihov napredek ničesar več.

Razen teh je seveda še cela vrsta sposobnosti, ki so potrebne pri raznih poklicih.

Vzemimo n. pr. ročno spretnost. Nekateri ljudje so okretni in praktični, drugim pa dela težave že to, če morajo zabiti žebelj v steno. To seveda ne pomeni, da so ti drugi kaj manj vredni, so pa morda primernejši za kake druge poklice kot prvi. Dekleta

navadno vtaknejo niti v šivanko z lahkoto, fantom pa kaj takega večkrat dela težave. Če profesor pokliče nekega določenega dijaka, se bo ta takoj odzval, drugi pa se bo spomnil šele čez pol ure. Temu drugemu bi prav gotovo ne priporočali, da postane šofer ali miličnik.

Razen duševnih so zelo važne tudi razne telesne sposobnosti. Šibkemu človeku ne bi priporočali poklica kovača, tesarja ali mornarja, kdor ima ploske noge, mu ne ustreza poklic v trgovini ali kje drugje, kjer delo vrši stoje, itd.

Seveda pa so včasih poleg raznih sposobnosti še mnogo bolj potrebne nekatere druge osebne značilnosti. V socialistični družbi ni delovnega mesta, kjer bi mogel dobro uspevati nekdo, ki ne bi bil delaven, pošten in vesten. Preudari, ali imaš te lastnosti in v kakšni meri.

Oče, ki vidi, da mu njegov poklic ustreza, pogosto ne more razumeti, zakaj ne bi bil tudi njegov otrok primeren za tak poklic. Morda ima oče prav, saj vemo, da se mnogokrat podedujejo razne sposobnosti iz roda v rod. To resnico je ljudstvo dobro izrazilo s pregovorom: »Jabolko ne pade daleč od drevesa.«

Seveda pa bi bilo napačno, če bi kaj takega poploševali. Sposobnosti se sicer deloma podedujejo, nagnjenja pa se razvijajo šele na osnovi sposobnosti in vpliva okolja.

Po drugi strani pa pozna zgodovina mnogo primerov, ko so otroci netalementiranih ljudi postali največji geniji — pa tudi obratno: ko niso sinovi genijev nikdar pokazali kakih posebnih talentov.

3. I n t e r e s i. Predno vstopimo v svet poklicev, se moramo ogledati še po naših zanimanjih. Interesi so pri človeku nekako to, kar je nafta pri Dieselovi lokomotivi, se pravi njegova pogonska sila. Lahko imamo še tako popolno Dieselovo lokomotivo, pa ne bomo vedeli, kaj početi z njo, če ne bomo imeli pogonskega goriva zanjo. Kvečjemu za staro železo bo dobra. Prav tako je tudi z nami. Še tako velike

spodobnosti bodo nujno ostale mrtev kapital, če nimamo razvitih ustreznih interesov. Seveda pa tudi še tako goreči interesi ne pomenijo nič, če za njimi ne stojijo primerne sposobnosti. Tudi najfinejša nafta je brez koristi, če nimamo stroja, ki bi ga poganjal.

Dobro se še spominjam nekega dogodka. Dekleta so pekla pogače iz blata — ali pa se igrala s punčkami, fantje pa smo zidali trdnjave iz mivke, gradili snežnega moža, se igrali kavboje in indijance — ali pa smo se šli trgovine, pošte ali šole. Včasih smo sestavili vlak. Postavili smo vrsto stolov, enega za drugim, nekdo izmed nas je sedel na sprednjega in že je v naši domišljiji vlak »pošteno sopihajoč« drvel skozi predore in čez mostove ter se žvižgajoč ustavljal po vseh velikih postajah našega kontinenta, čeprav se v resnici ves čas ni premaknil niti za ped iz kuhinje.

Ali ni videti v teh na videz tako »nedolžnih« dejavnostih zarodke za celo vrsto raznih poklicev — od zidarja, arhitekta, kiparja, trgovca, poštarja, učitelja, strojevodje, prevodnika, tehnika — pa do vzgojiteljice, kuharice, bolničarke in še in še?

Odrasli večkrat ne vidijo velikega pomena igre za človekov razvoj in mislijo, da je igra nekaj otročjega. Toda igrajo se tudi odrasli, ne samo otroci. Mar šah ni igra? In vendar nikomur ne pride na misel, da bi smatral šah za nekaj otročjega. Nasprotno, šah razvija sposobnost mišljenja, ostrino sklepanja, te usposablja, da se znajdeš v nepričakovanih situacijah, te vzgaja v razumevanju soigralca in je zato velika šola življenja. Podobno velja tudi za druge igre. Mnogokaj, kar smatramo danes za resno delo, je bila nekoč igra, saj izvira človekovo zanimanje za določene dejavnosti prav iz igre. Ali veste, da so imeli stari Rimljani za učenje in za igro eno in isto besedo? Za nobeno delo se v človeku ne more vzbuditi zanimanje, razen če ga vzame kot igro, to je, da najde v njem nekaj zase, nekaj takega, kar ustreza prav njemu osebno in ni samo neprijetna dolžnost. Zato se stalno trudimo, da bi delo zares čimbolj približali igri, ker

le tako bomo našli v njem sami sebe in bomo zares srečni.

Interesi so pravzaprav naša druga narava, ki je ne moremo zatajiti. Najbrž poznate zgodbo o Ahilu, ki se je preoblekel v žensko, da bi se mu ne bilo treba iti bojevat pred Trojo. Zvitemu Odiseju je prišla dobra misel, kako bi odkril skrivača: ponudil je ženskam kolovrat z vretenom, kopje in ščit. Seveda so se vse ženske takoj zgnetle okrog kolovrata. Samo Ahil ni mogel zatajiti vojščaka v sebi: oči so mu zažarele, občudujoče je otipal ščit in potežkal kopje. S tem pa se je izdal in hočeš nočeš je moral z drugimi Grki na dolgo pot.

Svojo zunanjost spreminjamo mnogo lažje kot svojo notranjo naravo, ki se kaže prav v naših zanimanjih. Zato tudi pravi ljudski pregovor, da volk dlako menja, nravi pa nikdar.

No, popolnoma pa tudi to ne bo držalo. Saj vendar dobro vemo, da ima vsaka starost svoje posebne interese.

Zato je važno, da presodiš, ali so tvoji interesi zares stalni in globoki ali pa so samo muhe enodnevnic. Važno je, da usmeriš svoje interese po lastni uvidevnosti.

Spominjam se, da se je takrat, ko sem bil nekako v vaši starosti, večina mojih sošolcev navduševala za tehniko. Tako je tudi danes. In to je prav. Naša domovina potrebuje še mnogo dobrih kvalificiranih delavcev, tehnikov in inženirjev v svojih tovarnah in inštitutih. Treba pa je premisliti, ali bi tebi osebno po tvojih nagnjenjih in sposobnostih tak poklic zares ustrezal ali pa si se navdušil zanj nekako pod vplivom drugih. Nikar ne pozabljaj, da izbiraš poklic zase, ne za druge.

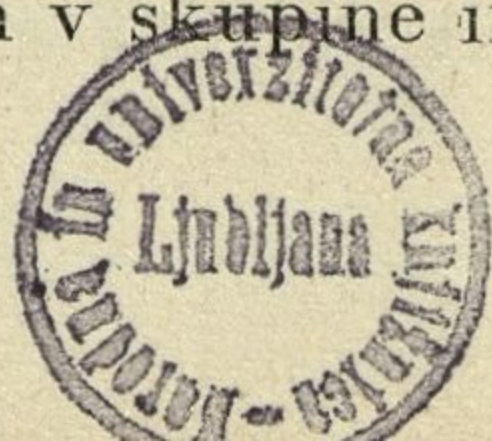
S tem seveda še ni rečeno, da nisi za tehniko. Morda boš kdaj še veliko dosegel na tem področju. Samo premisliti moraš. Važno je, katere svoje interese boš gojil, razvijal in bogatil. Za tak razvoj imaš vse polno možnosti. Neki fant je bil zelo srečen, ko je lahko na poti iz šole nabiral razne rastline in jih prinašal domov. Mati je bila seveda jezna, ker

je bilo rastlinje nastlano po vsej hiši; toda pozneje je fant postal svetovno znan prirodnoslovec.

Neki drug fant je rad hodil z očetom na izlete v gore, kjer je občudoval raznobarvno pisano kamenje in ga nosil domov. Ščasoma se mu je nabral v miznem predalu cel kup kamenja, tako da ni vedel kam z njim. Toda nekoč je čisto po naključju dobil v roke knjigo o geologiji, ki mu je razodela skrivnosti »teh kamnov« in začel je načrtno urejevati in izpopolnjevati svojo zbirko. Kasneje je postal slaven geolog. Da, interesi, ki si jih pridobimo in razvijemo kot otroci, so lahko odločilni za naš uspeh v življenju.

Za razvoj svojih interesov imaš vse polno priložnosti. Od izletov ne bi imel velike koristi niti velikega užitka, ko bi divjal kar tja v dan. Zanimaj se za stvari, ki jih opaziš, opazuj naravo, oglej si kulturne in zgodovinske spomenike, razgovarjaj se z ljudmi. Napačno bi bilo ne izkoristiti raznih filmskih predstav, oddaj v radiu, krožkov v šoli, priložnosti ogleda delavnic, tovarn, razstav itd. Vsestransko razgledanemu in zainteresiranemu človeku bo mnogo lažje izbrati ustrezen poklic.

4. Spoznavanje poklicev. Ko smo takole vse možato preudarili, smo se slednjič znašli na razpotju. Naša doslej še kar jasno zarisana pot se začčenja cepiti v vse mogoče smeri, od skritih gozdnih stezic do širokih cest, ki peljejo v najrazličnejše smeri. Ne, tu pa res ne moremo kar tako naprej. Preveč je možnosti, preveč stvari je treba preudariti. Ali naj premislimo vsako možnost posebej? Ne bo šlo. Samo za to, da bi v naglici prebrali vse kažipote, bi potrebovali kake pol ure, saj je v Sloveniji več kot 2.000 registriranih poklicev! In potem bi od samih dreves ne videli gozdá. Zato je bolje, da si najprej izbereš splošno smer svoje poti in šele nato pomisliš, za katero stezico bi se odločil. Razni poklici imajo mnogo skupnega, zato je dobro, da jih razvrstiš po njihovih posebnostih v skupine in pre-

sodiš, katere skupine bi ti bolj ustrezale. Najbolje jih boš razporedil glede na svoje interese in sposobnosti. Nekaj zgledov:

Ali se rad ukvarjaš z ljudmi? Napravi si spisec poklicev, kjer bi lahko zadostil temu svojemu zanimanju.

trgovec	miličnik
frizer	odvetnik
trgovski potnik	časnikar
natakar	...

Če bi bil svetilničar ali profesor filozofije, bi bilo to verjetno zate manj primerno.

Ali imaš rad naravo? Potem bi ti morda ustrezal eden od tehle poklicev:

sadjar	logar
vrtnar	gozdar
agronom	biolog...

Ali čutiš izrazito nagnjenje do umskega oziroma izrazito nagnjenje do ročnega dela? V večini poklicev sta umsko in fizično delo tesno povezana, vendar bi bilo v prvem primeru zate morda bolje, da greš v gimnazijo, v drugem pa bi ti morda bolj ustrezala industrija ali obrt.

Morda močno sočustvuješ z ljudmi in jim rad pomagaš, če so v stiski? Potem bi bil zate morebiti dober eden od tehle poklicev:

zdravnik	vzgojiteljica
učitelj	dekorater
bolniška strežnica	psiholog
socialni delavec	...

Ali rad rišeš in ali součenci občudujejo tvoje risbe? Ne pozabi pomisliti na kako skupino v Šoli za oblikovanje. Morda boš kdaj dobro uspeval v kakem od naslednjih poklicev:

risar	umetni vrtnar
arhitekt	dekorater
slikar	modni risar
kipar	...

Ali se ti je v šoli pri ročnem delu kak material posebno priljubil? Upoštevaj to svoje nagnjenje, saj veš, da se pri raznih poklicih uporablja različen material. Pomisli, kakšen material se n. pr. uporablja v naslednjih poklicih:

kovač	čevljar (u s n j e)
brodograditelj	kopač
varilec	plavžar
urar	geolog (r u d e)
ključavničar (k o v i n e)	zidar
mizar	opekar
tesar	klesar
rezbar (l e s)	keramičar
krznar	kipar (k a m e n , z e m l j a)
jermenar	

Zemlja zanima seveda tudi sadjarja, agronoma, vinogradnika, botanika itd.

Če boš temeljito presodil svoje sposobnosti in zanimanja, ti ne bo težko izpolniti te naše tabele. Čas, ki ga boš pri tem porabil, ne bo izgubljen, temveč se ti bo bogato obrestoval. Napiši si vse svoje posebnosti, za katere misliš, da jih imaš, poleg pa vse poklice, ki bi lahko ustrezali vsaki od njih. Čim več ti bo prišlo na misel, tem bolje. Pri tem boš seveda dajal prednost tistim svojim značilnostim, ki so bolj izrazite. Nikakor pa se ne pusti vesti od ene same svoje značilnosti, pa če se ti zdi še tako važna, ampak upoštevaj po možnosti prav vse. Bilo bi zelo slabo, ko bi si izbral poklic, pa bi mu ne bil dorasel; toda ko bi v poklicu ne mogel uveljaviti prav vseh svojih nagnjenj in sposobnosti, bi bila ravno taka izguba.

Morda se ti bo po vsem tem stvar še bolj zamešala. Nič zato. Morebiti boš uvidel, da nekaterih poklicev še ne poznaš dovolj dobro, da si pri nekaterih doslej pozabljal na razne njihove značilnosti, ki bi bile zate lahko zelo važne itd. Toda prvi korak je za tabo. Zdaj veš, kje so glavne težave, kaj moraš še zvedeti, kaj moraš še premisliti, »prespati«, kot navadno pravimo temu. Ne opusti nobene prilož-

nosti za razširitev svojega znanja o raznih poklicih. Pogovori se s starši, znanci, sorodniki o njihovem poklicu, če uspevajo v njem. Od nergačev se namreč ne boš mnogo naučil. Skušaj dobiti knjige, ki govorijo o poklicih, povesti, ki opisujejo ljudi pri njihovem delu, seznani se z življenjepisi slavnih mož in žena, ki so uspeli v svojem poklicu. Premisli vse značilnosti teh poklicev in preudari, ali bi ti res v vsem ustrezali. Ne pozabi se pozanimati o možnostih zaposlitve.

Posvetuj se s starši, učitelji in drugimi razgledanimi ljudmi! Vendar moraš poprej vso stvar preudariti sam. Usmeri svoje zanimanje v nekaj poklicev, ki so ti osebno najbližji. Drugi ti pri najboljši volji ne bodo znali pomagati, če niti sam ne veš, kaj hočeš.

Če pa boš po vsem tem še vedno v dvomih, potem pojdi v poklicno posvetovalnico.

5. Pomoč in značaj poklicnih posvetovalnic. Kaj je poklicna posvetovalnica in kakšen je njen namen? Poklicna posvetovalnica je namenjena tistim, ki se ne morejo dokončno odločiti za poklic ali pa niso gotovi, če bi bil izbrani poklic zanje primeren ali ne.

Vzemimo, da ti ni dovolj jasno, kakšni poklici so možni, kakšni so pogoji za vpis, koliko razredov osnovne šole moraš dovršiti, kakšni so sprejemni izpiti, ali je naval velik itd. Pogovori se z referentom za usmerjanje mladine v poklice v Zavodu za zaposlovanje delavcev! Razložil ti bo vse, kar želiš vedeti o poklicu. Če pa se ti bo zazdelo, da še vedno premalo veš o sebi, da bi se mogel odločiti, te bo mladinski referent napotil k psihologu in zdravniku.

Sam veš, da je zelo težko natančneje presoditi svoje sposobnosti in osebne značilnosti. V nekaterih ozirih vedo drugi o nas več kot mi sami, toda tudi drugi se lahko o nas temeljito motijo. Vendar pa ima psihologija danes na razpolago celo vrsto naj-

različnejših pripomočkov, imenovanih »testi«, s katerimi se dado človekove značilnosti in sposobnosti v kratkem času prav zanesljivo ugotoviti.

Psiholog bo preizkusil tvoje sposobnosti s testi in se pogovoril s teboj o tvojih zanimanjih. Posvetoval se bo še z zdravnikom, upošteval bo mnenje tvojih staršev in vse razne okoliščine ter ti tako pomagal, da bo tvoja poklicna izbira končno res zrela, premišljena, zanesljiva in samostojna.

6. Zastareli nazori o izbiri poklica. Ekonomski razvoj in perspektive. Delo v socializmu. Ko smo se pogovorili o tem, kaj vse je važno pri izbiri poklica, ti je gotovo postalo jasno, da izbira nikakor ni lahka. Mnogi se kesajo vse življenje, ker niso pravočasno presodili in pretehtali vseh teh vplivov. Cenijo, da je kar polovica ljudi zaposlena v takih poklicih, ki niso primerni zanje. Večkrat so se taki ljudje odločili za svoj poklic samo zato, ker si je tak poklic izbral njihov tovariš, ker je bil poklic »v modi« (n. pr. frizerka, šofer), ker so nekje slišali, da je v tem poklicu »fajn«, ker so tako hoteli starši, ker je bila ravno prilika itd. Taki ljudje včasih ne morejo razumeti, kako to, da drugi ljudje lahko dobro uspevajo v tem poklicu, njim samim pa delo ne gre in ne gre od rok.

V resnici pa nikakor ni nujno, da bi bilo to, kar je dobro za enega, dobro tudi za drugega. Ljudje se namreč močno razlikujemo med seboj in le težko bi našli dva človeka, ki bi si bila v vsem podobna. Zato se moraš zavedati, da ne izbiraš poklica za nekoga drugega, temveč zase in bi bilo hudo napačno, ko bi si v vsem jemal druge za merilo.

Včasih se oče zavzema za to, da bi sin prevzel njegov posel. Za to ima lahko tudi utemeljene razloge, vendar pa je treba poprej vsekakor temeljito premisliti, ali bo sin v tem poklicu srečen in ali mu ne bi morda bolje ustrezal kak drug poklic. Morda se sin le preveč razlikuje od očeta in v poklicu ne

bo uspeval, čeprav je oče našel svoje osebno zadovoljstvo v tem poklicu?

Starejši ljudje radi sprašujejo: »Če je bilo nekaj dobro nekoč, zakaj bi potem danes ne bilo dobro?« V tem pa nimajo prav.

Nekoč je bil svet poklicev reven in omejen, ker so bile potrebe ljudi skromne in je bilo gospodarsko življenje nerazvito, njegovo središče pa kako zaspano mestece ali večji trg. Nekaj obrtnikov in štacunarjev je zadoščalo vsem potrebam okoliša. Bilo jih je lahko najti. Čevljar je imel nad svojimi vrati obešen predpotopen škorenj z zarjavelo ostrogo, ključavničar ogromen ključ, kolar kolo, krčmar vinski grozd, krojač frak, nad vhodom v mesnico pa je prijetno vabila mastna svinjska krača. Če ti ni ugajal noben od teh poklicev, ti je preostajal še ta ali oni, toda možnosti so bile hitro izčrpane. Poklicev ni bilo le mnogo manj kot danes, temveč so bili običajno deloma povsem drugačni. Popotnik, ki se mu je zbosil konj, ni bil prisiljen dolgo iskati po mestu kovača, kot bi bilo to danes. Moral je samo nekoliko prisluhiniti in že mu je od nekod udaril na uho ropot kladiv in hrzanje konj. Kmalu je bil pred kovačnico in že se je zapletel s kovačem v razgovor o nenavadnih stvareh, ki jih je videl po svetu, tako n. pr. o železni kočiji, ki sopiha po tračnicah brez konj. Kovač je bil mnenja, da tako kočijo prav gotovo poganja sam peklenšček, toda tujec mu je hitel dokazovati, da je tam tak stroj, ki ga upravlja človek. »In povem vam« — je še važno pristavil — »nekega dne ne bo več kočijažev kot danes, saj se nihče ne bo več hotel voziti s počasno in nerodno kočijo. Ta poklic bo preprosto izumrl. Namesto tega bo postal moderen drug poklic: strojevodja!«

Kovač je na vse to samo nejeverno skomignil z ramami.

Toda niti kovač niti popotnik nista mogla slutiti, da ne bo nekoč v bodočnosti »moderen« poklic niti kočijaž niti strojevodja, temveč avtomehanik, šofer ali celo pilot.

Poklici se spreminjajo hitreje kot se spreminjajo ljudje in zato se morajo ljudje prilagoditi razvoju poklicev.

Nekateri ljudje ti bodo morda svetovali kak poklic samo zato, ker ga sami niso mogli doseči. Na take nasvete se nikar ne oziraj. Važno je, da presodiš še nekatere druge okoliščine. Za nekatere poklice je velik naval, druge pa opuščajo. Morda bi tebi dobro ustrezal kak začasno opuščen poklic.

Pomisliti moraš tudi na bodočnost poklica. Saj veš, da se z razvojem tehnike pojavljajo velike spremembe. Pomisliti moraš, kateri poklic ti daje širše možnosti za nadaljnji razvoj in napredovanje.

Vendar pa nikar ne sprašuj: »Kateri poklic je boljši?« V socializmu ni dobrih in slabih poklicev. Vsak poklic je enako dober, če ga opravljamo z veseljem in vestnostjo in vsak je enako slab, če ga opravljamo nemarno in brez interesa, ali če nimamo sposobnosti zanj. Zato raje ne vprašujmo: »Kateri poklic je boljši?«, temveč: »Kateri poklic je boljši ali primernejši zame osebno in kateri bi bil zame osebno neprimeren?«

Pomisli tudi na krajevne prilike, na perspektive ekonomskega razvoja, na celotni družbeni razvoj.

Izbira poklica ni samo vprašanje osebnega zadovoljstva, temveč tudi vprašanje socializma, čeprav sta seveda obe vprašanji neločljivo povezani.

Najstarejši ohranjeni Marxov spis je njegova maturitetna naloga o izbiri poklica. V njej razmišlja mladi Marx o tem, kako naj se človek ustvarjalno in svobodno razvije v svojem delu. In lahko rečemo, da je bila osvoboditev človeškega dela tudi poslej glavni cilj vseh njegovih prizadevanj.

Delo je izvor vseh vrednot, kar jih poznamo. Delo je edini zanesljivi in trajni izvor človeške sreče in zadovoljstva. Kdor išče svojo srečo le v razvedrilih in zabavah, je kaj kmalu grenko razočaran, ker ne vidi pred sabo nobene bodočnosti in nobenega cilja.

Samo kdor dela, je v resnici človek. Saj pravi Engels, da je delo ustvarilo človeka!

Delo ni le ustvarilo človeka, temveč ga vsak dan sproti ustvarja. Samo pomislite na razliko med nekom, ki z veseljem opravlja svoj poklic, in nekom, ki ga opravlja z nejevoljo, pa vam bo postalo jasno, kako je ta drugi zares čisto drugačen človek kot prvi.

Delo ustvarja človeka. V delu si človek ustvarja lepšo bodočnost in pri tem ustvarja in gradi tudi samega sebe.

SEZNAM LITERATURE, KI JO PRIPOROČAMO ZA POGLABLJANJE V PROBLEMATIKO POKLICNEGA USMERJANJA

Zdravko Neuman: **Od želje do odločitve pri izbiri poklica**, Ljubljana 1956. — Knjižica je pedagoško zelo primeren priročnik za delo z mladino pri šolskem pouku ali za domače branje. Delo je tudi pedagoška kritika prav ugodno ocenila.

Ivo Bertoncelj — Vito Ahtik: **Izbira poklica in pregled strokovnega šolstva LRS**, Ljubljana 1957. — Priporočamo branje sestavka »O izbiri poklica«.

Zvezni zavod za proučevanje šolskih in prosvetnih vprašanj: **Osnovna škola**, Beograd 1958. — Na strani 273 je objavljena razprava »Profesionalna orijentacija«, ki podaja načelne misli ob uvedbi te službe v reformirani osnovni šoli.

Zbornik razprav in člankov o usmerjanju v poklice, uredil Albin Podjavoršek, Ljubljana 1959. — V Zborniku imamo 15 sestavkov s področja poklicnega usmerjanja.

Vladimir Cvetko: **Predmetnik in učni načrt za osnovno šolo**, Sodobna pedagogika 1959, str. 206. — V tem članku razpravlja avtor na osnovi 16. člena Zakona o osnovnih šolah tudi o delovanju šole pri usmerjanju mladine v poklice.

Poklicno usmerjanje v reformirani šoli: Referati s I. redne skupščine Jugoslovanskega združenja za usmerjanje v poklice — sekcija za LRS dne 6. marca 1960. Uredil Albin Podjavoršek, Ljubljana 1960.

Jugoslovansko združenje za poklicno usmerjanje: **Profesionalna orijentacija u komuni**. Gradivo z druge redne skupščine v Novem mestu. Beograd 1960.

Albin Podjavoršek: **Med šolo in službo poklicnega usmerjanja**. Prosvetni delavec, 8. 11. 1961, str. 5.

Školstvo u FNR Jugoslaviji: vrste, karakteristike, adresar, rang šol in tečajev. Izdal Informator, Zagreb leta 1961.

Albin Podjavoršek: **O delu kategorizacije in evidencije otrok z motnjami v telesnem in duševnem razvoju.** Prosvetni delavec, 3. 4. 1962, str. 1.

130 zanimanja za izbor: sestavili zagrebški strokovnjaki na področju usmerjanja v poklice. Narodne novine, Zagreb 1962.

Mladen Koritnik: **Roditelji i djeca.** Sloga — Zagreb 1958 (str. 551).

Bošković Dušan — Jelena Kajfeš — Ruža Fuchs — Marija Kalodera — Vladimir Lesjak i Vojislav Petrović: **Socijalno-ekonomski značaj profesionalne orijentacije.** Beograd. Savezni zavod za socijalno osiguranje. 1956.

Čotič Ivan: **Kaj naj postane moj otrok.** Mladi svet, 1954, IV 3—4, str. 97—100.

Albin Podjavoršek: **Pot v poklic.** Otrok in družina, 1959, str. 135.

Jugoslovensko udruženje za profesionalnu orijentaciju: **Profesionalna orijentacija.** Materijal sa Prve redovne skupštine održane u Skopju 9. i 10. maja 1958. Beograd 1958. Str. 122.

Kaj naj postanem? Ljubljana. »Mladinska knjiga«. 1957. Str. 64.

Kogej Pavel: **Poklicno svetovanje in izbira.** — Mlada pota, 1955, III, 7—8, str. 287—291.

Lesjak Vladimir: **Izbor zanimanja i naša omladina.** Zagreb. Republički biro za posredovanje rada NR Hrvatske. 1956. Str. 40.

Maričić Ratko: **Ekonomsko-socijalno značenje delatnosti profesionalne orijentacije.** — Informator, 14. XI. 1959. VII, 592.

Marks Karl: **Razmišljanja mladića pri izboru poziva.** — Mladost, 1. V. 1957. II, 29, str. 6; Čovek i zanimanje, 1958. II, 6, str. 6—7. Gimnaziski pismeni zadatak iz nemačkog jezika.

Petrović Vojislav: **Pomen spoznavanja poklicev.** — Delo in varnost, 1956. I. 10. 11 str. 122—124; 12, str. 135.

Petz dr. Borislav: **Izbor zanimanja i njegov značaj za pojedinca i zajednicu.** — Socijalna politika, 1952. II. 8—9, str. 508—511.

Stanić Mileta: **Pitanja profesionalne orijentacije.** — Pedagoška stvarnost, 1959, V. 6. Str. 445—454.

Toholj Sava: **Izbor poziva in njegova društvena uloga.** — Politika, 6. IX. 1952. XLIX, 14276.

Zagreb. Savjetovalište za izbor zvanja. **Šta je profesionalna orijentacija.** Zagreb. 1956.

Zbornik razprav in člankov o usmerjanju v poklice. Uredil Albin Podjavoršek. Ljubljana. Jugoslovansko združenje za usmerjanje v poklice — Sekcija za Ljudsko republiko Slovenijo. 1959. Str. 140 — 3. Prikazi: Delo, 8. VIII. 1959, Sodobna pedagogika, 1959, X. 7—8, str. 244—245.

Bošković Dušan: Osnovano je Jugoslovensko udruženje za profesionalnu orijentaciju. — Socijalna i zdravstvena politika, 1956. IX. 6, str. 29—36.

Albin Podjavoršek: Ustanovitev sekcije LRS Jugoslovanskega združenja za poklicno usmerjanje. Prosvedni delavec, 14. 1. 1957, str. 1.

Bradić Dragoslav: Sadržaj, organizacija i metodi rada savetovaništa za izbor zanimanja. — Socijalna politika, 1952, II, 6, str. 371—375.

Cuculović Katarina: Metod predavanja kao forma rada profesionalnog prosvetćivanja. — Priručnik za rad na profesionalnom prosvetćivanju, 1957, str. 17—21.

Cuculović Katarina: Prvi međunarodni kongres i drugi međunarodni seminar za profesionalnu orijentaciju. — Socijalna i zdr. politika, 1955, VIII, 6, str. 20—22. Održan u Bonu septembra 1954.

Ernjaković Gligorije: Izbor poziva za mlade. — Komunist, 25. IX. 1958, XVII, 74 i dr izdanja. O opravdanosti postojanja Centra za profesionalnu orijentaciju.

Golubović Veroljub: Povodom korisne inicijative službe posredovanja rada za profesionalnu orijentaciju omladine tokom školovanja. — Naša stručna škola, 1955. III, 6—7.

Krstić Dragan: Razgovor sa omladincem ili sa roditeljem. — Priručnik za rad na profesionalnom prosvetćivanju, 1957, str. 23—32.

Maričić Ratko: Jugoslovensko udruženje za profesionalnu orijentaciju. — Socijalna politika, 1956. VI, 6, str. 76—78.

Maričić Ratko: Problemi i zadaci službe profesionalne orijentacije. — Socijalna politika, 1959. IX. 3, str. 37—44.

Neuman Zdravko: Poklicno svetovanje pri nas. — Mladi svet, 1957, VII, 4, str. 9—101.

Priručnik za rad na profesionalnom prosvetćivanju. Beograd. Republički biro za posredovanje rada. 1954. Str. 55.

Vinski Dora: Profesionalna orijentacija i program rada centra za profesionalnu orijentaciju omladine NO Zagreba za 1959. godinu. — Vjesnik rada, 1959, II, 5, str. 148—151.

Zajec Minka: **Poklicno svetovanje.** — Delo in varnost, 1959, IV, 2, str. 27—29. O savetovalištu za izbor zvanja.

Zajec Minka: **Razvoj službe svetovanja u izboru zvanja u NR Sloveniji.** — Socijalna politika, 1958, VIII, 4, str. 46—49.

Bertoncelj Ivan: **Kako izberem svojemu otroku poklic.** — Mladi svet, 1955, V, 3—4, str. 78—85.

Guteša dr. Petar: **Medicinske indikacije za izbor zanimanja sa osnovima higijene rada.** Predavanja sa seminara za referente za prof. usmeravanje, 1955, str. 127—135.

Jaeger Alfred: **Problematika uključivanja radnih ljudi na posao i u radni kolektiv.** — Produktivnost, 1959, I, 1, str. 24—25.

Kajfeš Jelena: **Savetovanje pri izboru poziva.** — Rad, 15. III. 1955, 5 i 6.

Kajfeš Jelena: **Savjetovanje pri izboru poziva i higijena rada.** — Iz zbornika: Drugi sastanak stručnjaka za higijenu rada, 1953.

Albin Podjavoršek: **Priprava učiteljstva za sodelovanje pri profesionalnem prosvetljevanju v osemletki.** Prosvetni delavec, 24. 12. 1957, str. 7.

Komarecki dr. Viktor: **Izbor poziva, jedan od preduslova životnog spokojstva.** — Praktična žena, 1959, IV, 86, str. 12—15.

Kovač France: **O spremljanju v poklicnem svetovanju.** — Psihološki bilten, 1958, III, 1, str. 27—31.

Neuman Zdravko: **Od želje do odločitve pri izbiri poklica.** Ljubljana. Zavod za proučevanje organizacije dela in varnosti pri delu LR Slovenije 1956. Str. 48. — Kol. »Delo in varnost«, 6.

Oberlintner Roman: **Izbira poklica je tudi vzgojno vprašanje.** — Sodobna pedagogika, 1958, IX, 10, str. 330 do 334.

Pečjak Vid: **Človek in delo.** Znanstvena psihologija omogoča izbiro najprikladnejšega poklica — mesto psihotehnike pri nas. — Življenje in tehnika, 1955, str. 311—313.

Petz dr. Boris: **Imam li sposobnosti za tehniku.** — Savremena tehnika, 1953, IV. 8, str. 20—209.

Rot Nikola: **Savjetovanje pri izboru zanimanja.** — Socijalna politika, 1952, II, 2—3, str. 88—96.

Stančić Vladimir: **Primjena psihologije u klasifikaciji i orijentaciji radnika unutar poduzeća.** — Vjesnik rada, 1959, VII, 11, str. 648—652.

Supek Rudi: **Pravi čovjek na pravom mjestu.** — Narodni list, 13. I. 1952, VIII, 2043. O psihotehnici i izboru poziva.

Vasić Živorad: **Sklad i nesklad izmedju sklonosti i odabranog poziva.** — Omladina, 10. VIII. 1955. XI. 924.

Vukadinović dr. Djordje: **Utvrdjivanje medicinskih indikacija i kontraindikacija u službi prof. orijentacije.** — Medicinski glasnik, 1958, XII, 9, str. 35—360; Priručnik Savjetovališta za izbor zanimanja u Zagrebu, 1956, 27.

Bertoncelj Ivan: **O uključivanju ženske mladine v poklice.** — Mladi svet, 1955, V, 6, str. 161—163.

Bertoncelj Ivan: **V katere poklice se bo mladina usmerila.** — Mladi svet, 1954, IV, 3—4, str. 109—111.

Cuculović Katarina: **Profesionalno prosvećivanje u osmogodišnjoj školi.** — Priručnik za rad na profesionalnom prosvećivanju, 1957, str. 13—16.

Ernjaković Gligorije: **Školska i profesionalna orijentacija u obaveznoj školi.** — Naša deca, 1956, VI, 2, str. 22—24.

Kalođera Marija: **Uloga škole u profesionalnoj orijentaciji učenika.** — Pedagoški rad, 1956, XI, 9—10, str. 502—512.

Kojić Ž.: **Profesionalno prosvećivanje i usmeravanje učenika.** — Prosvetni pregled, 14. VI. 1956, XII, 24.

Kovačević Bogoslav: **Pitanje profesionalne orijentacije učenika na završetku narodne škole.** — Stručno obrazovanje, 1957, I, 3, str. 103—112.

Kovačić Aleksandar: **Profesionalna orijentacija omladine ovisi o solidnim pripremama.** — Školske novine, 15. XI. 1957, VIII, 36.

Kržišnik Zvone: **Mladost na križpotju.** — Koledar Prešernove družbe 1959, str. 47—49. O izboru zanimanja.

Mulina T.: **Faktori koji utiču na orijentaciju omladine pri izboru vrste škola i zanimanja.** — Socijalna politika, 1956, VI, 11—12, str. 34—46.

Ničić Dragan: **Kako usmeriti omladinu na pravilan izbor poziva.** — Naše stvaranje, 1957, V, 1, str. 7—12.

Oberlintner Roman: **Priljubljeni in nepriljubljeni poklici.** — Naši razgledi, 30. XI. 1957, VI, 22. O anketi med ljubljanskimi maturanti.

Prispevki k psihologiji. 1. Uredili: Vid Pečjak, Levin Šebek, Ivan Toličič. Ljubljana. Slovenska sekcija Združenja psihologa FLRJ. 1960. Str. 232. Prilozi: Milena Hlebec i Roman Oberlintner o interesima učenika, Oto Petrovič o interesima delinkventne muške omladine.

Prohaska dr. Vladimir: **Uloga škole pri izboru zvanja.** — Život i škola, 1954. III., 8 str. 3—4.

Vinski Dora: **Jednostranost u profesionalnoj orijentaciji ženske omladine.** — Naše teme, 1957. I, 1, str. 62—72.

Ahtik Vitomir: **Izbor zanimanja i odabiranje ljudi za posao.** Beograd »Rad«. 1956. Str. 26. — Radnički univerzitet. Čovek i rad.

Bujas Zoran — Petz Borislav: **Analiza radnog mjesta. Profesionalna orijentacija i selekcija. Profesionalno osposobljavanje.** Iz: Medicina rada, »Medicinska knjiga«, 1958. str. 209—214.

Neuman Zdravko: **Izbor poklica in njen pomen za osposobljavanje strokovnih kadrov.** — Delo in varnost, 1956. I, 6, str. 77—78.

Supek dr. Rudi: »Psihologija u privredi«. Beograd. 1958. Iz sadržaja: **Izbor zanimanja i odabiranje radnika,** str. 26—66.

Tomeković Tomislav: **Profesionalna orijentacija i selekcija na osnovu psiholoških ispitivanja.** — Tehnika. — Organizacije rada, 1958. VIII, 6, str. 134—139.

Bakovljević Milan: **Politehnično vaspitanje kao povezivanje nastave sa proizvodnim radom.** — Savremena škola, 1957. XII, 3—4, str. 204—210.

Bergant Milica: **Stopanje mladine v poklicno življenje.** — Sodobna pedagogika, 1955, VI, 3—4, str. 108—111.

Osvrt na sastanak UNESCO-a održan januara 1955.

Bujas dr. Zoran: **Neke karakteristične razlike u profesionalnoj orijentaciji Evrope.** — Vjesnik rada, 1959, II, 9, str. 264—267; 10, str. 291—297.

Ernjaković Gligorije: **Školska i profesionalna orijentacija u švedskoj obaveznoj školi.** — Savremena škola, 1956, XI, 1—2, str. 111—120.

Juhas Mihajlo: **Politehničko obrazovanje, proizvodni rad, poznavanje ljudskih zanimanja i društveni rad učenika u gimnazijama.** — Pedagoška stvarnost, 1955, I, 4, str. 225—236.

Juhas Mihajlo: **Tehnički razvoj i vaspitanje.** — Naša stvarnost, 1957, XI, 5, str. 507—522.

Kočić Kostadin: **Radno vaspitanje i profesionalno usmeravanje učenika.** — Naše stvaranje, 1957, IV, 2, str. 18—25.

Leko Ivan: **Mjesto i uloga učeničkih zadruga.** Beograd. »Savremena škola«. 1958. Str. 46.

Leko Ivan: **Profesionalizovan duh u nastavi.** — Pedagoška stvarnost, 1956, II, 5, str. 278—285.

Albin Podjavoršek: **Poklicno usmerjanje invalidnih in defektnih oseb.** Medicinska in profesionalna rehabilitacija, 1961, str. 44.

Agapov Maksim: **Izbor poziva.** Deo I. Beograd. 1940. Str. 86. — Biblioteka »Matice rada«, 9.

Klapared dr. Edvard: **Izbor znanja. Njegovi problemi i metode.** Prevod. Beograd 1929. Str. VII +134.

Razen navedenih in še mnogih drugih člankov in razprav, ki so izšli v Prosvetnem delavcu, Sodobni pedagogiki, časnikih, biltenih, ki jih izdajajo posamezni zavodi za zaposlovanje delavcev idr., nujno priporočamo vsem šolam, da se naroče — kolikor tega že niso storile — na glasilo »**Čovek i zanimanje**«. List izhaja mesečno v srbskohrvatskem jeziku v latinici, izdaja ga **Jugoslovansko udruženje za profesionalnu orijentaciju** v Beogradu, Ul. Nemanjina br. 34 — tekoči račun Beograd 101-18-3-450. List objavlja razprave in članke teoretične in praktične vsebine s področja uporabne psihologije in problematike poklicnega usmerjanja. Branje lista štejemo za uspešno delo in sodelovanje šole pri usmerjanju v poklice kot nujno potrebno.

Mala pedagoška knjižnica

8

Zavod za napredek šolstva LRS

OSNOVNE SMERNICE ZA POKLICNO VZGOJO
V OBVEZNI ŠOLI

Uredila

France Kovač in Sikst Marion

Založila

Državna založba Slovenije

Za založbo

Ivan Bratko

Tisk

Časopisnega podjetja »Celjski tisk«

Celje 1963

